

Mijn stad, mijn toekomst

Eindrapportage Samenspraak SchaaIsprong,
gemeente Zoetermeer

mei 2019

Van de stad
Door Fulco Treffers en Ronald Schepers
In opdracht van gemeente Zoetermeer

Mijn stad, mijn toekomst

Eindrapportage Samenspraak Schaalsprong

Mei 2019

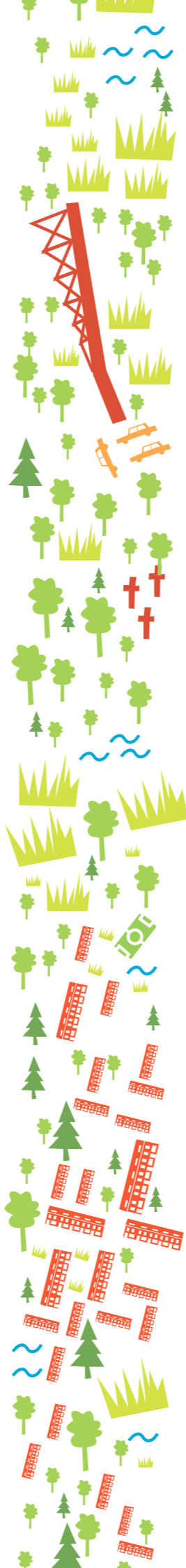
Van de stad

Door Fulco Treffers en Ronald Schepers

In opdracht van gemeente Zoetermeer

Vraag de mensen in Zoetermeer welke liedjes passen bij de stad in 2030 en je krijgt een beeld van de sfeer en diversiteit. Niet alleen dat; ook van de wensen en de dromen van de Zoetermeeders.

Met Mijn stad, mijn ritme wordt verwoord hoe de inwoners Zoetermeer beleven en hoe zij de toekomst van de stad zien.

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Hoofdstuk	
1. Samenspraak in cijfers	9
2. Mijn stad, mijn ritme	20
3. Aanbevelingen van de stad aan het stadhuis	26
4. Hoe nu verder?	46
5. Bijlagen	50
a. Samenvatting Ronde 1, 2 en 3 samengevoegd	52
b. Verslag slotbijeenkomst	62
c. Bijdragen extern deskundigen	70
d. Verdieping en aanscherping ronde 3	82
e. Playlist ronde 1	84
6. Digitale bijlage	>>>> www.zoetermeer.nl/schaalsprong
a. Verslag ronde 1 + data	
b. Verslag ronde 2 + data	
c. Verslag ronde 3	

Voorwoord

Voorwoord

Elke stad ontwikkelt zich en verandert. Zo ook Zoetermeer. De meeste steden groeien geleidelijk, maar Zoetermeer groeide én groeit in grote sprongen. In 1962 was Zoetermeer een dorp met minder dan 10.000 inwoners. In korte tijd ontwikkelde Zoetermeer zich tot een stad. Nu wonen er bijna 125.000 inwoners. En Zoetermeer maakt zich op voor een nieuwe groeisput van minimaal 10.000 woningen tot 2030.

Met deze groei wil de gemeente ook een kwaliteitsimpuls aan Zoetermeer geven. Want de stad moet aantrekkelijk blijven om te wonen, te werken en te leven. Maar wat is daar voor nodig? Welke kwaliteiten moeten er aan de stad worden toegevoegd? En net zo belangrijk: wat kan beter en wat moeten we beslist behouden als we groeien?

Met deze vragen heeft de gemeente Ronald Schepers en Fulco Treffers gevraagd het gesprek met de stad aan te gaan. De opdracht was om jong en oud, met verschillende opleidingsniveaus en culturele achtergronden aan het woord te laten. Dit gesprek is gevoerd met mensen op straat, bijeenkomsten, online onderzoek, waarbij gebruik is gemaakt van verschillende gespreks- en spelvormen. En voor 250 leerlingen van twee middelbare scholen is een scholenprogramma ontwikkeld over het verleden en toekomst van Zoetermeer.

In totaal hebben naar schatting meer dan 2.200 mensen één of meerdere keren aan deze samenspraak deelgenomen (zie hoofdstuk 1). Voor de leesbaarheid van het verslag, hebben we het hier over ‘de stad’, ‘de inwoners’ of ‘de

Zoetermeeders’ in plaats van elke keer ‘de deelnemers aan het gesprek’.

Wij hebben hiermee de verschillende stemmen in de stad gehoord en de mensen hierover met elkaar in gesprek gebracht. Deze samenspraak schetst een goed beeld van wat er leeft en hoe de deelnemers de toekomst van de stad zien.

Het resultaat is een grote hoeveelheid wensen, ideeën, associaties, argumenten en afwegingen in woorden, beelden en muziek. Resultaten die niet allemaal kunnen worden weergegeven in tabellen en grafieken. Daarom hebben we aan het begin en einde van ronde 2 en 3 aan de stad gevraagd: herkent u de dit? Ontbreekt er nog iets?

Dit alles is verwerkt en geobjectiveerd in acht aanbevelingen, die samen een ontwikkelingsrichting voor Zoetermeer 2030 bieden.

Hoofdstuk 1 is een weergave van het gesprek met de stad.

In hoofdstuk 2 staat het toekomstbeeld weergegeven met de muzikale stadsplattegrond van Zoetermeer

In hoofdstuk 3 staan de acht aanbevelingen met een toelichting beschreven.

Hoofdstuk 4 beschrijft hoe we nu verder gaan.

In de bijlagen in hoofdstuk 5 staan: een samenvatting van de resultaten van ronde 1 en 2, de bijdragen van de onafhankelijke deskundigen met veel ervaring op het gebied van new towns, stedenbouw en participatie aan de kenniskring/ stakeholdersbijeenkomst van 21 maart, en het verslag van de slotbijeenkomst

van 3 april. Alle onderzoeksresultaten en verslagen van ronde 1 en 2 zijn digitaal beschikbaar.

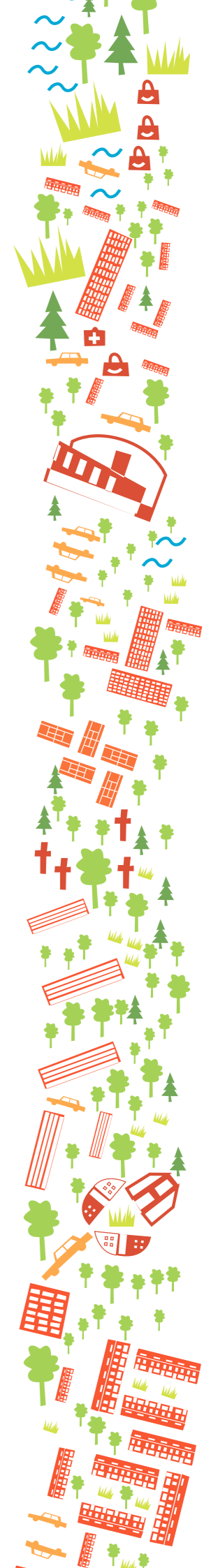
In het gesprek met de stad hebben wij geconstateerd dat Zoetermeeders trots zijn op hun stad, en veelal heel prettig wonen en leven in hun wijk. Bij een groeiende groep inwoners leeft de wens om verder te praten, mee te denken over de thema’s van de buurt of de stad. Dit vanuit een constructieve en positieve houding. Hierbij hebben we kunnen constateren dat stad en stadhuis in belangrijke mate hetzelfde beeld hebben van de bestaande kwaliteit van de stad: groen, bereikbaar en met alles wat je nodig hebt in de buurt, en wat daar nog aan toegevoegd zou kunnen worden. Door dit inzichtelijk te maken, ligt er volgens ons een goede basis om met elkaar in gesprek te blijven en keuzes te maken. Ook als het straks gaat om projecten en locaties waar belangen mogelijk uitsluitend uiteenlopen.

De geplande stad Zoetermeer groeit verder tot een stad waar iedereen zich ‘happy’ blijft voelen. Niet voor niets heeft Zoetermeer een fietspad met een verkeersbordje: ‘Hier mag je (officieel) meezingen op de fiets.’

“Pharrell Williams – Happy” is het meest gekozen liedje voor Zoetermeer 2030

We bedanken alle inwoners van Zoetermeer, medewerkers van de gemeente en in het bijzonder de leden van de klankbordgroep.

Mei 2019, Fulco Treffers en Ronald Schepers

1. Samenspraak in opzet en cijfers

1. Samenspraak in opzet en cijfers

Opzet

Iedereen kan en wil meedoen, zo luidt het credo van de participatiemaatschappij en dit was ook nadrukkelijk het uitgangspunt van deze samenspraak. Maar mensen met een andere culturele achtergrond en enige afstand tot gemeente en politiek, blijken minder vaak te participeren (bron: kenniswerkplaats leefbare wijken).

In deze samenspraak is het proces zo ingericht dat met name in ronde 1 veel mensen bereikt zijn en in staat zijn gesteld om mee te doen. Dit door...

1. ... te starten met een 'kleurrijke' campagne met echte Zoetermeerders, waarin veel bevolkingsgroepen zich kunnen herkennen. *> op de volgende pagina beelden van de campagne*
2. ... te zorgen voor laagdrempeligheid. We zijn naar de mensen toegegaan; o.a. op straat met een pizzakar, in het park (DuurSamen-festival, Westerpark), bij sportverenigingen en bij bijeenkomsten van andere programma's en projecten, zoals de dag van de architectuur en het congres over de binnenstad.

vier spellen van ronde 1

OEI
STRAKS HEBBEN WIJ ALLES IN DE BUURT

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

WOW
WIJ BOUWEN EEN STAD

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

OP DE FOTO DE WONER VAN ZOETERMEER. HI PRAAT MEE OVER DE TOEKOMST VAN ONZE STAD.

gemeente Zoetermeer

SERIEUS
WIJ MAKEN HET HIER STEEDS MOOIER

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

BAM
WIJ GAAN VOOR KWALITEIT

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

ECHT
WIJ ZIJN EEN SPORTIEVE STAD

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

BAM
WIJ GAAN VOOR KWALITEIT

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

SERIEUS
WIJ MAKEN HET HIER STEEDS MOOIER

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

LOL
WIJ MAKEN HET HIER LEUK

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

OP DE FOTO BEWONER VAN ZOETERMEER. HI PRAAT MEE OVER DE TOEKOMST VAN ONZE STAD.

gemeente Zoetermeer

RELAX
WIJ HEBBEN HIER ALTIJD WAT TE DOEN

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

WOW
WIJ BOUWEN EEN STAD

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

ECHT
WIJ ZIJN EEN SPORTIEVE STAD

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

gemeente Zoetermeer

BAM
WIJ GAAN VOOR KWALITEIT

DENK MEE OVER JOUW TOEKOMST OP DOEMEE.ZOETERMEER.NL

3. ... leuke en eenvoudige gesprekvormen te gebruiken. In veel gemeenten blijkt dat muziek, eten en een open houding taal- en cultuurverschillen overbruggt en vertrouwen schept.
4. ... samenwerking te zoeken met scholen, waarmee jongeren en hun ouders werden bereikt.

presentaties scholieren (onder) en straatgesprekken ronde 1 (rechts)

MIJN STAD. MIJN TOEKOMST

ELKE STAD ONTWIKKELT ZICH EN VERANDERT. ZO OOK ZOETERMEER. DE MEESTE STEDEN GROEIEN GELEIDELIJK, MAAR ZOETERMEER GROEIDE EN GROEIT IN GROTE SPRONGEN. IN 1932 WAS ZOETERMEER EEN KLEIN DORPJE MET SLECHTS 4500 INWONERS. IN VRIJ KORTE TIJD ONTWIKKELDE ZOETERMEER ZICH TOT EEN GROTE STAD. NU WONEN ER BIJNA 125.000 INWONERS. EEN FLINK VERSCHIL!

IS DE STAD DAN NU AF? NEE. IN DE KOMENDE JAREN MOETEN ER ZO IN 10.000 NIEUWE WONINGEN BIJKOMEN. DIT BETEKEN DAT ER IN 2030 STRAKS MEER DAN 145.000 MENSEN IN ZOETERMEER WONEN. DE STAD MOET DAN WEL AANTREKKELIJK BLIJVEN. WE MOETEN EN VOOR ZORGEN DAT IEDEREEN HIER STRAKS FIJN WOONT, WERKT EN LEEFT.

DAARVOOR ZIJN WE NU BIJ JULIE OP SCHOOL ALS ONDERDEEL VAN DE SAMENSpraak MIJN STAD, MIJN TOEKOMST GA JE AAN DE SLAG MET DE VRAAG: HOE ZORGEN WE ER VOOR DAT JIJ HIER WIL BLIJVEN WONEN? HOE ZIET ZOETERMEER ER IN 2030 UIT? KRUIP IN DE ROL VAN ADVISEUR VOOR DE GEMEENTE EN VERTEL ONS WAT DE STAD NODIG HEEFT EN WAT HET BESTE IDEE VOOR ZOETERMEER 2030 ZOU ZIJN!

LEERLINGEN VAN HET GRANJE NASSAUCOLLEGE (4 HAVO) EN HET ALFRINKCOLLEGE (4 VWO) GAAN MET DEZE VRAAG AAN DE SLAG. VAN ELKE SCHOOL NEMEN WE HET BESTE VOORSTEL OP IN EEN RAPPORT OVER DE ONTWIKKELING VAN DE STAD. DE GEMEENTE KIEST VAN ELKE SCHOOL HET BESTE VOORSTEL. EN DAARNAAST BEPALEN DE LEERLINGEN OOK ZELF WAT HET BESTE IDEE IS. IN ONDERSTAAND SCHEMA ZIE JE WANNEER DE GASTLESSEN ZIJN EN WANNEER DE GEZAMENLIJKE AFSLUITING IS.

PLANNING ONC	DATUM	TIJD
GEZAMENLIJKE AFTRAP MET DE BURGEMEESTER	8 OKT	08:30 - 09:30
GASTLES ONC H4D	9 OKT	10:55 - 12:15
GASTLES ONC H4B	10 OKT	09:15 - 10:35
GASTLES ONC H4C	10 OKT	10:55 - 12:15
GASTLES ONC H4A	10 OKT	12:45 - 14:05
GEZAMENLIJKE AFSLUITING EN BEKENDMAKING WINNAARS	6 DEC	14:30 - 18:00

PLANNING ALFRINK	DATUM	TIJD
GEZAMENLIJKE AFTRAP MET DE BURGEMEESTER	11 OKT	08:30 - 09:30
DAG BEBELEIDEN, AMBTENAREN	16 OKT	09:00 - 15:45
DAG BEBELEIDEN, CARTOONISTEN	17 OKT	09:00 - 15:45
DAG PITCHES	19 OKT	08:30 - 15:00
GEZAMENLIJKE AFSLUITING EN BEKENDMAKING WINNAARS	6 DEC	14:30 - 18:00

#4 MIJN STAD, MIJN TOEKOMST

MIJN STAD, MIJN TOEKOMST #5

ZOETERMEER NU

IS HET TIJD VOOR WEER EEN NIEUWE WIJK?

Net als in de jaren '60 en '70 staat Zoetermeer weer voor de opdracht om te groeien. De bevolking groeit en we worden steeds ouder. Voor jong en oud moeten er woningen bijkomen. We noemen dit nu een Schaalsprong. De gemeenteraad heeft in 2017 besloten dat er in een korte periode 10.000 woningen moeten bijkomen. Ook moeten we twee dingen onderzoeken:

1. Is er nog ruimte voor 6.000 woningen extra?
2. Hoe houden we de stad leefbaar en aantrekkelijk voor iedereen.

Belangrijk hierbij is om te bedenken dat Zoetermeer niet zoals vroeger kan groeien door de stad uit te breiden. De woningen moeten gebouwd worden in de stad zoals we die nu kennen. We hebben gewoon geen extra grond meer.

DILEMMA'S

Dit betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden. Hierbij moeten we natuurlijk rekening houden met wat bewoners, bedrijven, scholen, zorginstellingen, etc. willen. Daarom vroegen we in het voorjaar van 2018 aan bijna 700 inwoners wat zij wensten voor de toekomst en wat ze van Zoetermeer vonden.

Hieruit kwamen veel verschillende ideeën naar voren. Veel mensen vinden bijvoorbeeld de rust en het groen in Zoetermeer fijn, anderen willen juist dat er meer te doen moet zijn. Dit is dus een dilemma. We moeten nu gaan kijken welke kant we opgaan, of dat we een manier vinden om beide te combineren. In ronde twee van de Schaalsprong kijken we naar de volgende vier dilemma's, die straks in belangrijke mate gaan bepalen hoe de stad zich ontwikkelt.

1. **Rust** - Dynamiek
2. **Complete stad** - Bijzondere stad
3. **Bouwen van woningen** - Behouden en verbeteren van groen
4. **Publieke waarden** - Private kracht

#14 MIJN STAD, MIJN TOEKOMST

MIJN STAD TOEKOMST

RUST/DYNAMIEK

Kiezen we voor rust en ruimte of geven we prioriteit aan reuring: horeca, winkels, cultuuraanbod en evenementen. Dit betekent bijvoorbeeld ook meer verkeer, mensen en geluid. Bij dit dilemma komen een aantal vragen naar voren: voor wie willen we reuring (jonge mensen, families, senioren) en waarmee? Kunnen we per wijk aangeven wat rust daar betekent? Willen of kunnen we met één van beide prioriteiten ook mensen aantrekken van buiten?

COMPLETE STAD/BIJZONDERE STAD

Wordt Zoetermeer een complete stad die in alles kan concurreren met Den Haag, Delft, Leiden of Gouda? Wat is er voor nodig om die complete stad te worden? En is een complete stad een stad voor iedereen, met diversiteit in mensen, winkels, woningen, evenementen? Of gaan we juist voor eigenheid en identiteit? Willen we voor bepaalde groepen of functies heel bijzonder zijn of niet?

BOUWEN VAN WONINGEN/BEHOUDEN EN VERBETEREN VAN HET GROEN

We willen ruimte bieden aan iedereen, maar hoe bouwen we goed voor alle doelgroepen? Voor jong/ nieuw/ starter/ oud/ pioniers/ koop/ huur/ zelfbouw/ circulair/ etc. Moeten we hiervoor hoog of laag bouwen? Wat betekent zoveel nieuwe woningen voor de groene kwaliteit van de stad? Waar kunnen we woningen bouwen? Hoe versterken we het groen en de kwaliteit van de openbare ruimte? Moeten we ook daar doelen voor bepalen?

PUBLIEKE WAARDEN/PRIVATE KRACHT

Zoetermeer is een gemaakte, geplande stad. En dat heeft tot samenwerking tussen inwoners en gemeente. Maar de tijd is nu aan zet? En in welke rol? Wie geeft de stad kwaliteit en overheid daarin? Hoe wil de Zoetermeerder betrokken worden? Voldoende initiatiefrijke inwoners en ondernemers? Wat is de rol van de regisseur of facilitator?

pagina's uit het boekje voor het Scholenprogramma
'Het beste idee voor Zoetermeer'

5. ... samenwerking te zoeken met sleutelfiguren van de doelgroepen die je wilt bereiken. Onder andere door in ronde 1 de samenwerking aan te gaan met Zoetermeer Actief en in ronde 2 een bijeenkomst te organiseren in de kledingbank.
6. ... gebruik te maken van on- en offline media: kranten, Facebook, het digitale samenspraakplatform: doemee.zoetermeer.nl, Zoetermeer FM, Zoetermeer Actief.

▲ Petra van der Burg krijgt een stuk pizza. © Marita Stuurillo Fotografie

Particippizza: meedenken in ruil voor een verse pizzapunt

De Fietzerria rijdt komende weken rond in Zoetermeer om namens de gemeente burgers te vragen naar hun wensen en ideeën over de toekomst van de stad. Wie meedoet, zoals Petra van der Burg, kan rekenen op een vers stuk pizza uit de mobiele oven.

Redactie Zoetermeer 06-06-18, 10:09

Gisteren genoten voorbijgangers in winkelcentrum De Leyens van de hete pizzapunten, door een enkele fan van de tv-serie De Luizenmoeder gekscherend al 'particippizza' genoemd

In cijfers

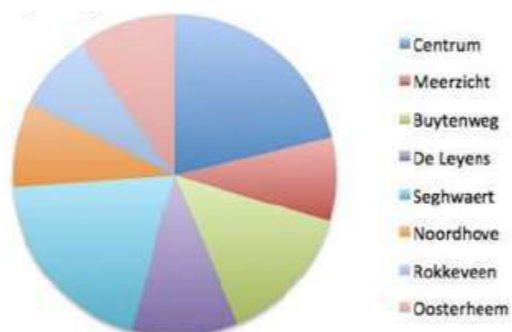
Ronde 1	670 deelnemers gesprekken op straat en online consultatie
Ronde 2	2.317 ingevulde enquêtes 70 deelnemers verdiepingssessies 250 deelnemers scholenprogramma
Ronde 3	48 deelnemers stakeholdersbijeenkomst 102 deelnemers aan slotbijeenkomst 6 gesprekken met grote werkgevers in Zoetermeer 36 ingevulde vragenlijsten doemee
Websitebezoek doemee.zoetermeer.nl	2.865 unieke bezoekers, 5,5 minuten - gemiddelde sessieduur ca.
Facebook	20.794 mensen bereikt, waarvan 1.768 zijn doorgedaan naar doemee.zoetermeer.nl

Wie deed mee?

Zoetermeerpanel (exclusief Doemee en scholenprogramma)

Leeftijdsgroep	Aantal	In % van het totaal
18 tot 30 jaar	45	2,5 %
30 tot 45 jaar	277	15,9%
45 tot 55 jaar	288	16,4%
55 tot 65 jaar	539	30,8%
65 jaar of ouder	595	34,1%
Dat wil ik niet zeggen	7	0,4%
Subtotaal	1751	
Geen antwoord	30	
Totaal	1781	

Verdeling naar wijken:

Stills uit video's gemaakt van mensen die in hun omgeving ergens voor staan en in zekere mate gezien worden als sociale autoriteit. Deze video's zijn aangeboden via doemee.zoetermeer.nl, Facebook en Zoetermeer Actief.

STAD
OMST
ETERMEER 2030

2. Mijn stad, mijn ritme

2. Mijn stad, mijn ritme

Vraag de mensen in Zoetermeer welke liedjes passen bij de stad in 2030 en je krijgt een beeld van de sfeer en diversiteit. Niet alleen dat; ook van de wensen en de dromen van de Zoetermeeders. Van liefhebbers van klassieke muziek tot hiphoppers - er zit muziek in de stad.

Het mooie is dat Zoetermeer bij hele verschillende levensritmes past. Het is een groene stad, een fietsstad, maar je vindt er ook de urban culture van de moderne stadswijk. Alles in de buurt en met het OV sta je zo in het centrum van Rotterdam, Den Haag en Leiden.

Zo veel mogelijkheden, maar toch met echt een thuisgevoel. Niet opgelegd, niet van boven- of buitenaf aangestuurd, maar zo ontstaan omdat er ruimte is. Voor iedereen. Voor samen. Voor een wij-gevoel. Voor aansluiten in plaats van afsluiten.

De inwoners willen meer kwaliteit: gezellige openbare ruimte, architectuur met lef, woningen voor starters en senioren en ruimte voor reuring in het centrum en buurtactiviteiten. En natuurlijk goede communicatie en zorgvuldige processen. Zo ontstaat een stad met een heel eigen klankkleur en ritme. Waar je ook de komende decennia het gevoel blijft houden dat alles maakbaar is.

Een stad waar je hardop mag meezingen.

Of je nu van klassiek, reggae, smartlappen, heavy metal of salsa muziek houdt.

Met Mijn stad, mijn ritme wordt verwoord hoe de inwoners Zoetermeer beleven en hoe zij de toekomst van de stad zien. De tekst vormt hiermee een samenvatting van het gesprek met de stad. De tekst is onderdeel van de kaart van Zoetermeer op de volgende pagina.

Sociale stad

Stad voor iedereen met woningen en voorzieningen voor alle leeftijden, opleidingsniveaus en achtergronden

Groene stad

Groei en groen gaan samen, in balans

Stad van wijken

Stad van wijken

Krachtige wijken met sterke sociale structuren, veel voorzieningen en nieuwe plekken voor ontmoeting

neel buurthuis ook verbinding met verenigingen, bedrijfsleven, detailhandel. Met onderhoud en beheer als speciaal aandachtspunt. Meer dynamiek en reuring, maar in balans, met activiteiten in buurten en parken, en evenementen in de stad, en trots op eigen jonge verleden.

Mooie stad Kwaliteit, lef en diversiteit in openbare ruimte, architectuur en evenementen

Sterke identiteit uitgaande van de kracht van mensen, initiatieven uit de stad, gezellige activiteiten en de cultuurhistorie

Aantrekkelijke stad

Positieve keuze voor incompleet zijn: niet alles hoeft, de sterke regio biedt veel

ZOETERMEER mijn stad mijn ritme

Stad van keuzes Vernieuw in duurzaamheid en openbaar vervoer en koester werkgellegenheid, onderwijs en sport Sterke stad Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen Stad van samen

Vraag de mensen...

... in Zoetermeer welke liedjes passen bij de stad in 2030 en je krijgt een beeld van de sfeer en diversiteit. Niet alleen dat; ook van de wensen en de dromen van de Zoetermeesters. Van liefhebbers van klassieke muziek tot hiphoppers - er zit muziek in de stad.

Het mooie...

... is dat Zoetermeer bij hele verschillende levensritmes past. Het is een groene stad, een fietsstad, maar je vindt er ook de urban culture van de moderne stadswijk. Alles in de buurt en met het OV sta je zo in het centrum Den Haag en Leiden.

Zoveel mogelijkheden...

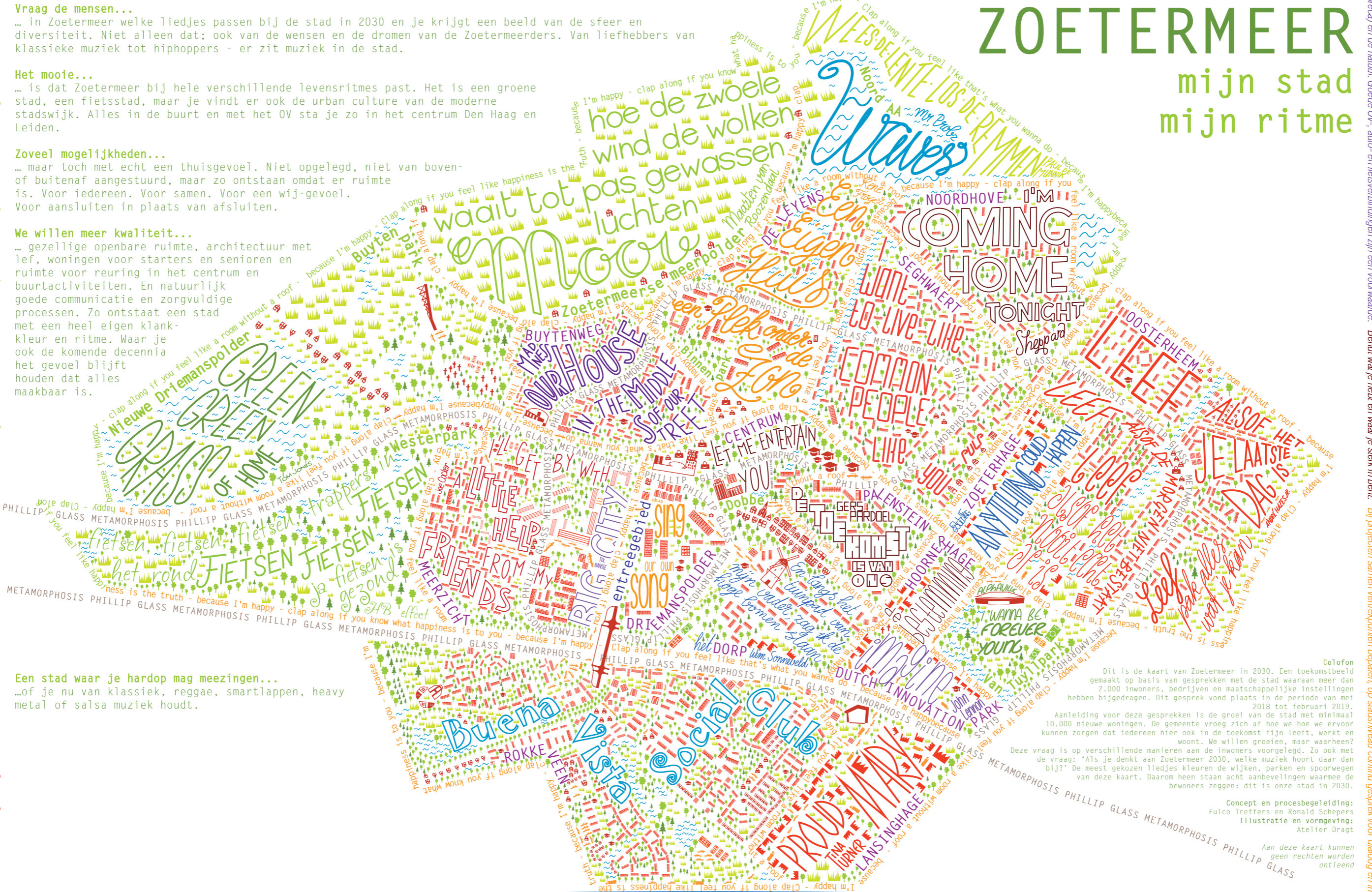
... maar toch met echt een thuisgevoel. Niet opgelegd, niet van boven- of buitenaf aangestuurd, maar zo ontstaan omdat er ruimte is. Voor iedereen. Voor samen. Voor een wij-gevoel. Voor aansluiten in plaats van afsluiten.

We willen meer kwaliteit...

... gezellige openbare ruimte, architectuur met lef, woningen voor starters en senioren en ruimte voor reuring in het centrum en buurtactiviteiten. En natuurlijk goede communicatie en zorgvuldige processen. Zo ontstaat een stad met een heel eigen klank-kleur en ritme. Waar je ook de komende decennia het gevoel blijft houden dat alles maakbaar is.

Een stad waar je hardop mag meezingen...

...of je nu van klassiek, reggae, smartlappen, heavy metal of salsa muziek houdt.

Colofon Dit is de kaart van Zoetermeer in 2030. Een toekomstbeeld gemaakt op basis van gesprekken met de stad waaraan meer dan 2.000 inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen hebben bijgedragen. Dit gesprek vond plaats in de periode van mei 2018 tot februari 2019. Aanleiding voor deze gesprekken is de groei van de stad met minimaal 10.000 nieuwe woningen. De gemeente vroeg zich af hoe we ervoor kunnen zorgen dat iedereen hier ook in de toekomst fijn leeft, werkt en woont. We willen groeien, maar waarheen? Deze vraag is op verschillende manieren aan de inwoners voorgelegd. Zo ook met de vraag: 'Als je denkt aan Zoetermeer 2030, welke muziek hoort daar dan bij?'. De meest gekozen liedjes kleuren de wijken, parken en spoorwegen van deze kaart. Daarom heet de kaart Zoetermeer 2030, wat betekent: 'Zoetermeer 2030, de muziek die ons verbindt'. Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Bij projecten samen vertrekpunten bepalen, op stadsniveau continue gesprek voor dialoog en initiatief. Concept en procesbegeleiding: Fulco Treffers en Ronald Schepers Illustratie en vormgeving: Atelier Dragt Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend

Een stad waar je hardop mag meezingen

3. Acht aanbevelingen van de stad aan het stadhuis

3. Acht aanbevelingen van de stad aan het stadhuis

1 Sociale stad

Stad voor iedereen met woningen en voorzieningen voor alle leeftijden, opleidingsniveaus en achtergronden

2 Groene stad

Groei en groen gaan samen, in balans

3 Mooie stad

Kwaliteit, lef en diversiteit in openbare ruimte, architectuur en evenementen

4 Stad van wijken

Krachtige wijken met sterke sociale structuren, veel voorzieningen en nieuwe plekken voor ontmoeting

5 Aantrekkelijke stad

Sterke identiteit uitgaande van de kracht van mensen, initiatieven uit de stad, gezellige activiteiten en de cultuurhistorie

6 Stad van keuzes

Positieve keuze voor incompleet zijn: niet alles hoeft, de sterke regio biedt veel

7 Sterke stad

Vernieuw in duurzaamheid en openbaar vervoer en koes-ter werkgelegenheid, onderwijs en sport

8 Stad van samen

Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen

Sociale stad

Stad voor iedereen met woningen en voorzieningen voor alle leeftijden, opleidingsniveaus en achtergronden

Zoetermeeders hebben een sociaal hart. Veel mensen vinden dat de gemeente kwetsbare groepen in de samenleving niet uit het oog mag verliezen (Bron: Zoetermeerpanel) en dat sociale cohesie, zorg en buurtvoorzieningen belangrijke uitgangspunten zijn voor de verdere ontwikkeling van de stad. (Bron: Zoetermeerpanel)

Bij een stad voor iedereen, hoort een woningaanbod voor iedereen. Dus ook voor senioren en starters op de woningmarkt. In het gesprek met de stad werd dit keer op keer genoemd. In Zoetermeer is plaats voor iedereen, van alle leeftijden, culturele achtergronden en opleidingsniveaus.

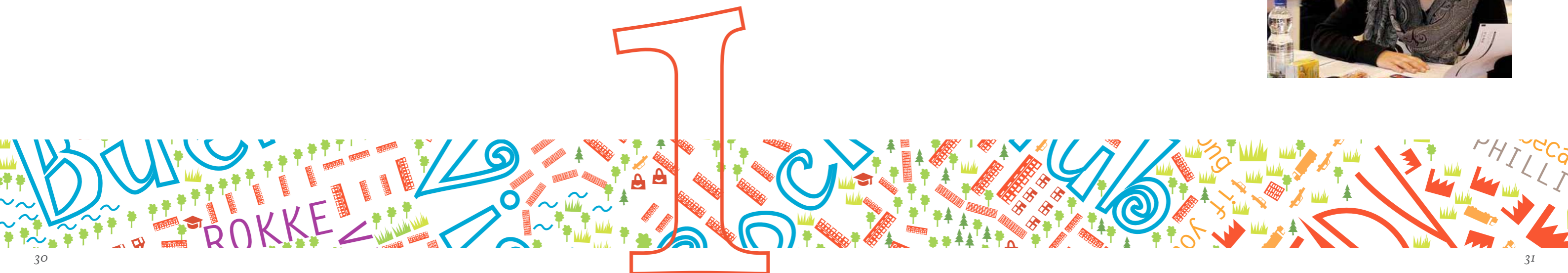
“Ik kies When I’m 64 van The Beatles, omdat ik hoop hier met mijn vrienden oud te worden en voor elkaar te zorgen, met soms wat hulp van de overheid.” (uit de Playlist)

‘Blijf investeren in mensen. De kwaliteit van de stad wordt in belangrijke mate gemaakt door de inwoners en begint bij de mogelijkheid om hier goed te wonen, leven en ontwikkelen.’ (Uit de stakeholdersbijeenkomst 2018)

‘De dynamiek is niet het doel, maar de ontmoeting wel. Waar mensen elkaar ontmoeten ontstaan initiatieven; ontstaat beweging. Dat wordt verbeterd als er bijvoorbeeld meer keuzemogelijkheden zijn, bijvoorbeeld in theaters en uitgaansmogelijkheden voor de jeugd. Zoetermeer heeft bijvoorbeeld geen goede ontmoetingsplek voor de LHBTQ-gemeenschap.’ (Uit de verdiepingssessie)

Groene stad

Groei en groen gaan samen, in balans

Zoetermeer is een groene stad, met groene wijken in een landelijke omgeving. Inwoners onderschrijven de noodzaak om nieuwe woningen te bouwen, vooral voor jongeren en senioren. Het behoud van de groene kwaliteit van de stad is echter wel een grote zorg.

Het advies vanuit de stad is om kwalitatieve én kwantitatieve doelstellingen voor groen te bepalen bij de ontwikkeling van nieuwe woonbuurten en complexen. (Bron: online consultatie via Doemee.zoetermeer.nl in ronde 2)

Inwoners van Zoetermeer geven het belang van groen op verschillende manieren aan: groen om in te sporten, te spelen, te wandelen, te fietsen, de hond uit te laten, elkaar te ontmoeten, voor natuurbeleving, voor gevoel van rust en voor evenementen in de buitenlucht.

En voor de mensen in Zoetermeer is duidelijk: 'We moeten in elk geval niet bouwen in het buitengebied!'

'Vanuit hartje Zoetermeer sta je met het openbaar vervoer binnen 30 minuten in het centrum van Rotterdam, Den Haag of Leiden. Maar binnen 6 minuten ben je al buiten in de natuur. Er is geen stad die dat biedt.' (Uit de verdiepingssessie)

'Is een soort Jantje beton norm voor groen niet een goed idee?' (Uit de verdiepingssessie)

'Het zal lastig worden om voldoende woningen te bouwen én de stad groen te houden. Maar het kan wel! groen op gevels, daken, tuinen, en op de juiste plekken in de openbare ruimte. We zien in het in andere steden. Dus waarom niet in Zoetermeer?' (Uit de slotbijeenkomst).

Mooie stad

Kwaliteit, leef en diversiteit in openbare ruimte, architectuur en evenementen

Het woord 'kwaliteit' stond in veel van de reacties en opmerkingen van inwoners centraal. Een van de centrale boodschappen van veel Zoetermeeders voor deze jonge stad is: de lat mag (of moet) een paar treetjes hoger.

De lat moet hoger op gebied van architectuur, inrichting openbare ruimte, groen en evenementen. En onderhoud en beheer zijn hierin een speciaal aandachtspunt.

Per buurt, wijk of zelfs project kan verder besproken worden wat die kwaliteit dan betekent. Dat is niet voor de stad als geheel te bepalen, maar leent zich er heel goed voor om in maatwerk verder te bespreken. Dat levert ook diversiteit en eigenheid op, wat ook voor publieke evenementen een veel gehoorde wens is.

'Verdichting kan als strategie voor kwaliteit worden gebruikt'. Neem niet de beschikbare ruimte als uitgangspunt, maar de plekken waar je de meeste kwaliteit kunt toevoegen. Denk bijvoorbeeld aan kleinere OV-knooppunten in de stad, waar op verschillende manieren verdicht kan worden: 'Het hoeft niet allemaal hoogbouw te zijn. De context bepaalt de uitvoering van de verdichting.'

(Willem Lucassen van Bureau Jo Coenen tijdens de stakeholdersbijeenkomst in 2019)

'Zorg voor meer iconische gebouwen.' (Uit de stakeholdersbijeenkomst in 2018)

'Qua faciliteiten zit het hier wel goed. Echter mis ik sfeer en uitstraling. Zoetermeer is een bedachte stad en straalt dit te sterk uit.' (Uitspraak uit ronde 1)

'Beste Zoetermeer, wordt geen stad 'ergens tussenin'. (...) Gebrek aan architectonische en planologische uitdaging kan de menselijke geest uithollen of zelfs geheel tot stilstand brengen. (...) Laat het Zoetermeer van 2030 geen ergens-daartussenin-gebied worden waar de planologieneurose om zich heen grijpt.' (Joris van Casteren tijdens de stakeholdersbijeenkomst in 2019)

Stad van wijken

Krachtige wijken met sterke sociale structuren, veel voorzieningen en nieuwe plekken voor ontmoeting

Zoetermeeders oriënteren zich eerder op hun wijk dan op de stad in zijn geheel. In de wijk vind je wat je dagelijks nodig hebt, ken je de mensen, heb je alle voorzieningen binnen handbereik. Anders dan in veel andere steden zijn de inwoners niet wijkvast. Wanneer men in de stad verhuist naar een andere wijk, verbindt men zich makkelijk aan de nieuwe omgeving.

De wens om elkaar makkelijker en meer te kunnen ontmoeten is groot. Niet alleen in het centrum, maar op verschillende plekken in de stad. Het gaat om buurthuisfuncties, maar ook om andere vormen: open horeca bij de sportclub of een gezellig plein bij een wijkwinkelcentrum kan een aanleiding zijn voor ontmoeting. Het centrum is een bijzondere wijk binnen Zoetermeer, waar wonen en binnenstadsfuncties (winkelen, uitgaan) samen gaan.

Zoetermeeders weten over het algemeen elkaar makkelijk te vinden. Zoetermeer zou baat hebben bij een sterkere verbinding van bedrijven met de ontwikkeling van de stad.

'Bij nieuwbouw kun je de kracht van de wijk benutten: wat ontbreekt, wat verbindt, hoe worden nieuwe bewoners onderdeel van de bestaande structuur?'

'Bij het toekomstige entreegebied wordt het een kunst om ook het positieve wijkgevoel te realiseren. Zelfstandig of gekoppeld aan de naastgelegen buurten.'
(Uit de verdiepingssessie)

'Hoe typeer je een buurt of wijk? Denk bijvoorbeeld aan een typologie van buurten zoals meegroeibuurt, doorstroombuurt, transformatiebuurt. Dit kan helpen bij het benoemen van de van het woonprogramma of de keuze van voorzieningen.'
(Frans Werter tijdens de stakeholdersbijeenkomst in 2019)

'Zorg naast een traditioneel buurthuis, ook voor verbinding met verenigingen, bedrijfsleven, detailhandel.' (Uit de slotbijeenkomst)

Aantrekkelijke stad

Sterke identiteit uitgaande van de kracht van mensen, initiatieven uit de stad, gezellige activiteiten en de cultuurhistorie

Voor veel inwoners is Zoetermeer een aantrekkelijke stad door de kwaliteit van de woonomgeving, voorzieningenniveau, bereikbaarheid in een sterke regio en het groene karakter. De stad wordt aantrekkelijker wanneer er meer dynamiek en reuring is en zolang dit maar in balans is en niet te koste gaat van de rust en de ruimte. Met gezellige activiteiten in buurten en parken, en evenementen in de stad.

De kracht van de stad zit uiteindelijk in de mensen en hun initiatieven. Deze bron aan kennis, kwaliteit en kracht kan veel sterker gebundeld worden.

De identiteit van Zoetermeer is mede bepalend voor de keuze aan activiteiten en evenementen. Die identiteit is nog weinig uitgesproken. Genoemde elementen die bijdragen aan de identiteit: de kracht van de woonwijken, en de cultuurhistorie: het dorpse maar ook de jonge stedelijke 'newtown'-kwaliteit.

'Wees trots op eigen jonge verleden. Zoetermeer is een van de meest geslaagde groeikernen van Nederland, maar we vertellen het aan niemand.'
(Uit de verdiepingssessie)

'Bij de mensen begint het. Wij moeten en kunnen uitstralen wat Zoetermeer waard is.'
(Uit de stakeholdersbijeenkomst 2019)

In het centrum meer dynamiek, en meer jongerenwoningen. Maak het niet te vol en té dynamisch in het centrum, want ook dit is een wijk waar mensen rustig willen wonen. (Uit verdiepingssessies)

Stad van keuzes

Positieve keuze voor incompleet zijn: niet alles hoeft, de sterke regio biedt veel

Zoetermeer is qua inwoneraantal de vierde stad van Zuid-Holland. Voor veel inwoners betekent dat niet dat Zoetermeer op alle fronten moet wedijveren met steden als Rotterdam, Den Haag en Leiden. Door de ligging en bereikbaarheid van Zoetermeer maken de inwoners juist gebruik van het aanbod van deze steden: vlakbij veel diverse stedelijke voorzieningen (cultuur, winkels, horeca) én de natuur.

Zoetermeer kan het zich permitteren om incompleet te blijven. Incompleet zijn is een positieve keuze om te benutten wat er in de omgeving is, en de investeren in de kracht van de eigen meer rustige kwaliteit. Zo blijft er ruimte voor initiatieven en experimenten.

Goede bereikbaarheid per openbaar vervoer, auto en fiets zijn een voorwaarde om de gunstige ligging te benutten. Met name het OV van en naar Rotterdam en de avond/nacht-regelingen zijn vaak genoemd als verbeterpunt. Ook de wandel- en fietsroutes in en naar het buitengebied kunnen geoptimaliseerd worden.

Resultaten uit onderzoek en gesprekken ronde 2:

- Behoud wat de stad aantrekkelijk maakt; compact, bereikbaar en groen.
- Investeer in meer kwaliteit van openbare ruimte, architectuur en groen.
- Veel Zoetermeesters willen het woningaanbod en de functionele voorzieningen van een stad.

'Koester wat mooi is' (Uit reonde 1)

'Zoetermeer is een incomplete stad, en dat is prima! Want dan kun je er nog van alles mee doen en van maken. Dat geeft ruimte!' (Uit de verdiepingssessie ronde 2)

'Ik wil graag een snellere ov-verbinding met Rotterdam.' (Uit de verdiepingssessies)

Sterke stad

Vernieuw in duurzaamheid en openbaar vervoer en koester werkgelegenheid, onderwijs en sport

Zoetermeeders zijn trots zijn op hun stad. Met een 7,5 als rapportcijfer voor hun directe woonomgeving scoort de stad hoog. Zoetermeer wordt als een praktische stad ervaren: de stad biedt alles wat je 'in het dagelijkse' nodig hebt (winkels, scholen, zorg- en sportvoorzieningen) en dat is goed bereikbaar met fiets, ov en auto. Al vinden mensen met een fysieke beperking dat dit op veel punten beter kan.

De boodschap van de Zoetermeeders die deel hebben genomen is helder en eenduidig: vernieuw in duurzaamheid waar mogelijk: zonnepanelen, elektrische auto's en bussen, nieuwe technologieën.

Een aantal zaken is voor veel Zoetermeeders goed op orde in deze stad. De werkgelegenheid en sport wordt anno 2018-2019 in Zoetermeer als goed ervaren. Dit geldt ook voor het onderwijs, maar dan wel met de opmerking dat Zoetermeer baat zou hebben bij meer hoger onderwijs in de stad.

'Voeg kwaliteit toe en benut wat je hebt en waar je sterk in bent.' (Uit de verdiepingssessie)

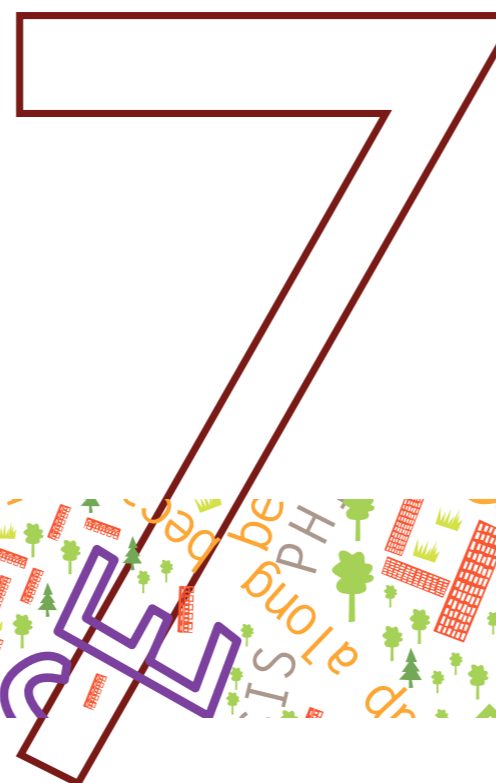
'Duurzaamheid, dat is vanzelfsprekend.' (Uit ronde 1)

'Meer studenten in Zoetermeer betekent automatisch dat er ook straks voor jongeren ook meer valt te beleven.' (Uit de slotbijeenkomst)

'Wees openlijk trots! Omarm en deel de succesverhalen uit de stad.' (Uit de verdiepingssessie)

Stad van samen

Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen

Betrokken Zoetermeeders geven tijdens de slotbijeenkomst aan het gesprek over Zoetermeer in 2030 inspirerend te hebben gevonden. Het is voor hen van groot belang om dit gesprek voort te zetten. Niet alleen maar op de formele momenten en actuele onderwerpen, in de raad of bij inspraak. Maar ook over onderwerpen die wat verder weg liggen kunnen en moeten we hierover met elkaar van gedachten wisselen. Inwoners, bedrijven, instellingen, verenigingen onderling. En bij voorkeur mede gefaciliteerd door de gemeente. Burgemeester Aptroot gaf tijdens de slotbijeenkomst aan dat de gemeente hierbij een faciliterende rol zou kunnen spelen. 'We houden het gesprek erin'.

Bij concrete (bouw)projecten willen de deelnemers aan deze samenspraak ook samen optrekken. Samen de vertrekpunten bepalen, met de gemeente als regisseur. Die regierol is als volgt omschreven: de gemeente werkt aan concrete programma's en projecten met sterke nadruk op samenspraak. De gemeente benut talenten en laat partners excelleren. Goede communicatie met en naar de omgeving is daarbij essentieel, zowel bij projecten maar ook bij nieuwe initiatieven.

'Zonder 'intimiteit' van samenwerken is er geen voedingsbodem waarop initiatieven zich kunnen ontplooiën. En dat is een gemis voor de stad. Want nieuwe, creatieve ontwikkelingen zorgen voor meer sociale cohesie.' (Uit de slotbijeenkomst)

'Versterking van de sociale en economische infrastructuur heeft meerwaarde voor de stad. Als relatief jonge stad heeft Zoetermeer nog geen sterke vaste sociale structuren. Mensen weten elkaar wel makkelijk te vinden als het nodig is.' (Uit de verdiepingssessie)

'Zoetermeeders zijn verwende rotgasten! Omdat de gemeente altijd alles voor de mensen heeft gedaan, verwachten ze dat nu nog steeds. Dat moet anders. Mensen hebben een schop onder de kont nodig om initiatieven te bedenken.' (Uit de verdiepingssessie)

'Omarm dit prachtige cadeau van de stad.' (Frans Werter tijdens stakeholdersbijeenkomst 2019)

4. Hoe verder?

4. Hoe verder?

De acht aanbevelingen gaan over de stad in zijn geheel. Ze gaan over de sociale stad, het groen, over mooi en lelijk, over aantrekkelijkheid en identiteit, over de wijken en het centrum, over waar de stad sterk en zwak in is, en over hoe we de toekomst samen kunnen maken.

Deze aanbevelingen kunnen als leidraad worden gebruikt voor de ontwikkeling van de stad. Dit kan ook met het voornemen van het college om deze als bouwstenen mee te nemen voor de Omgevingsvisie. In toekomstige plan- en besluitvorming voor concrete projecten en programma's kunnen ze helpen om besluiten te nemen die bijdragen aan de gewenste ontwikkeling van de stad. En ze kunnen dienen als agenda bij de start van het gesprek in een buurt, met een ontwikkelende partij en/of met partners in de stad: 'Zijn we op de goede weg? Voegen we kwaliteit toe en behouden we dat waar Zoetermeer sterk in is? Is er balans tussen bouwen en groen?'

De beelden van inwoners en het gemeentebestuur over de ontwikkeling van de stad met onder meer woningbouw, sociale en andere voorzieningen, groen, kwaliteit en bereikbaarheid lopen niet veel uiteen. Naarmate een ontwikkeling in een buurt dichterbij komt, kunnen deze beelden meer uiteen gaan lopen, omdat de bewoners bijvoorbeeld woningbouw in hun buurt minder wenselijk vinden. De aanbevelingen kunnen dan een basis zijn om met elkaar in gesprek te blijven over de kwantitatieve en kwalitatieve groei van de stad en de concrete ontwikkeling in die wijk. Kritisch en transparant. Want groei gaat gepaard met groeipijn. En dat manifesteert zich als het over concrete woningbouwplannen en -locaties gaat die veranderingen met zich meebrengen voor een buurt, park of plein

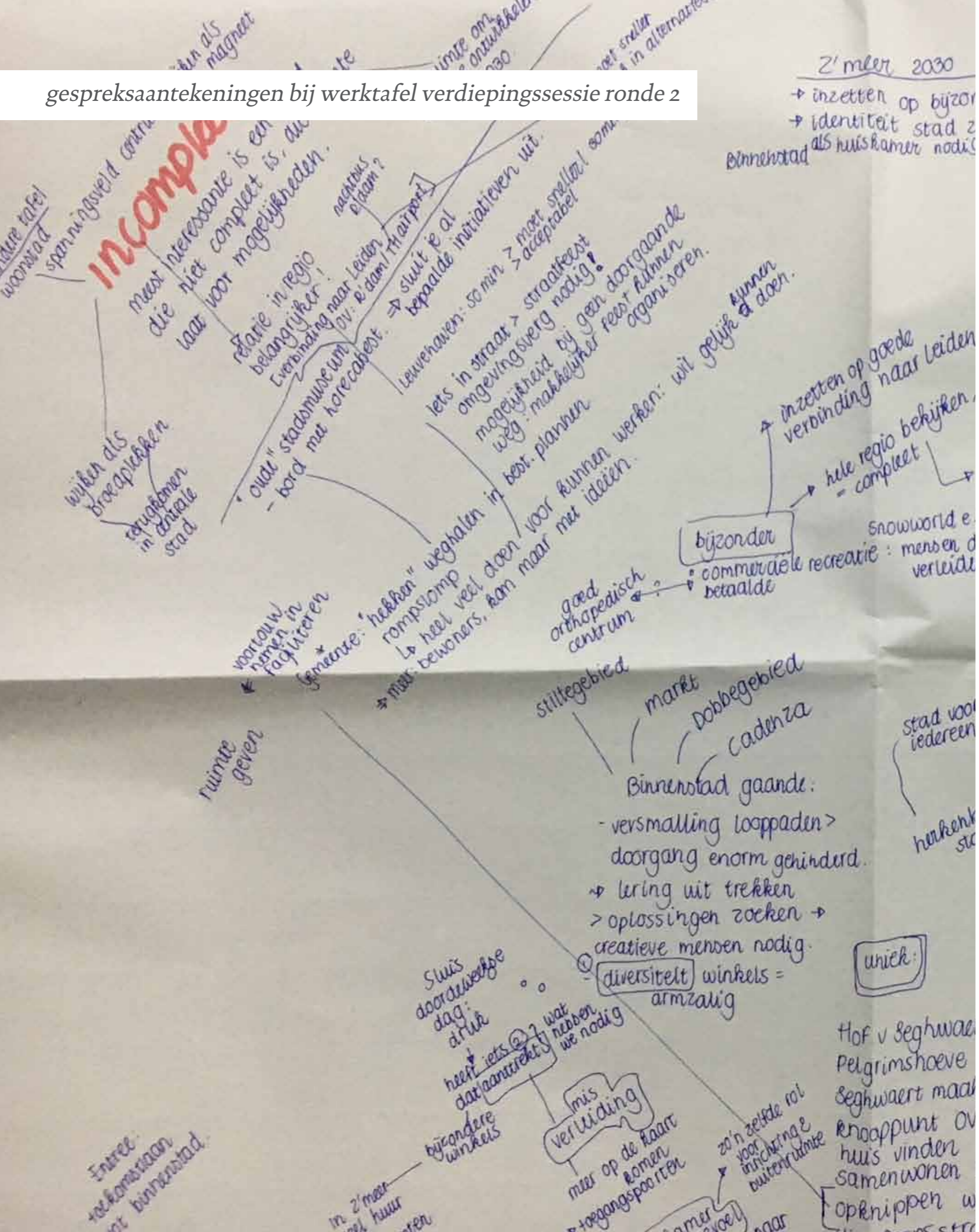
Daarnaast kunnen deze aanbevelingen mede richting geven aan nieuwe initiatieven: sociaal, ruimtelijk en met betrekking tot voorzieningen en specifieke thema's (duurzaamheid, sport,

recreatie, evenementen, etc.). In deze samenspraak is door inwoners aangegeven dat ze hierover met elkaar en met de gemeente in gesprek willen blijven. Er is behoefte aan een 'podium' of een regelmatige activiteit waar initiatieven bij elkaar komen. Georganiseerd door de inwoners zelf, waar mensen uit verschillende sectoren elkaar kunnen ontmoeten.

'Initiatieven zijn er wel in Zoetermeer, maar er is te weinig samenhang, en niet of nauwelijks uitwisseling.

Zonder 'intimiteit' van een goeie plek en zonder cultuur van samenwerken is er geen voedingsbodem waarop initiatieven zich kunnen ontplooien. En dat is een gemis voor de stad. Want nieuwe, creatieve ontwikkelingen zorgen voor meer activiteit, beleving en sociale cohesie.' (Uit de verdiepingssessie)

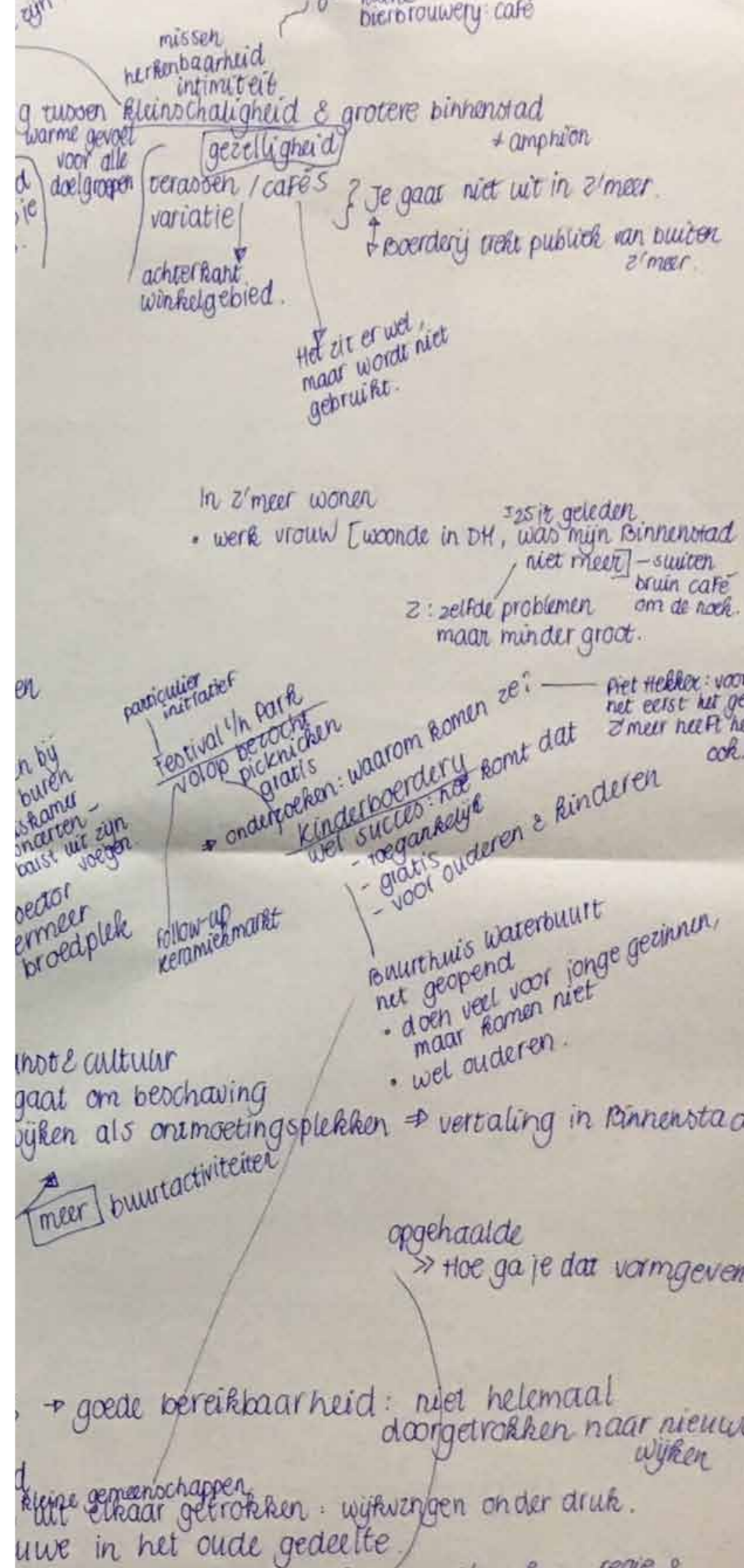
gespreksaantekeningen bij werktafel verdiepingssessie ronde 2

Z'meer 2030

- inzetten op bijzon
- identiteit stad z als huiskamer nodis

5. Bijlagen

5a. Samenvatting resultaten ronde 1, 2 en 3

Wensen en dilemma's

In ronde 1 zijn we de straat opgegaan en zijn Zoetermeeders gevraagd om via doemee.zoetermeer.nl aan te geven hoe zij de toekomst van Zoetermeer zien. Hierbij zijn laagdrempelige gesprek- en spelvormen gebruikt.

Bijna 700 mensen, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties vertelden hoe trots ze op hun stad zijn. Dat ze zich thuis voelen, ze de stad de komende jaren graag mooier, groener en dynamischer zien worden. Met passende woningen voor iedereen en plaats voor alle leeftijden en achtergronden. De stad mag wel meer lef tonen en diverser worden, vooral in het centrum. De inwoners zijn kritischer op het centrum van Zoetermeer dan op hun eigen woonbuurt.

In het algemeen zien de bewoners Zoetermeer in 2030 als een:

- rustige stad óf een dynamische stad, maar soms ook een rustige stad én een dynamische stad;
- inclusieve stad: jong/oud, verschillende culturele achtergronden, voor elk wat wils, voor iedereen plaats en met een markt als ontmoetingsplek;
- stad zonder woningnood: meer woningen, meer kwaliteit, voor starters en senioren;
- complete stad: met vooral veel meer recreatieve mogelijkheden, een universiteit, meer hbo-instellingen en meer ziekenhuizen;
- groene stad: groene woningbouw, meer of sterkere parken, meer groen in de buurten;
- stad met meer lef in architectuur, in evenementen, in dynamiek, met name in de binnenstad;
- mooie stad: meer kwaliteit en onderhoud van openbare ruimte en groen;
- bereikbare stad: met betere railverbindingen in Zoetermeer en de steden in de omgeving, en voor fiets en voetgangers;
- duurzame stad, toekomstgericht op alle fronten: aarde, men-

sen, functies.

Een aantal van deze punten is tegenstrijdig en niet alles kan of is haalbaar. Zo koesteren veel mensen de rust en het dorpse karakter van Zoetermeer, terwijl anderen juist meer stedelijkheid en dynamiek willen. Sommige willen een complete stad zijn die kan concurreren met Den Haag of Leiden. Anderen kiezen voor één of meerdere thema's waar Zoetermeer echt in kan uitblinken. De wens voor extra woningen wordt breed onderschreven, maar waar dan, en wat betekent dit voor het groen?

Hoe inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties met dit soort dilemma's omgaan, bepaalt in belangrijke mate de ruimte voor ontwikkeling van de stad, en is de basis voor vernieuwing en creatieve oplossingen.

Om hierin meer inzicht te krijgen zijn vier **dilemma's** geformuleerd:

1. Rust –Dynamiek
2. Bijzondere stad –Complete stad
3. Bouwen van woningen –Behouden en verbeteren van groen
4. Publieke waarden –Private kracht

Aanbevelingen

In ronde 2 zijn deze dilemma's besproken en op verschillende manieren onderzocht. Er is geluisterd naar welke afwegingen en keuzes mensen maken: rationeel en emotioneel. Dit heeft per dilemma geleid tot nadere duiding van wat in ronde 1 is opgehaald.

Rust - Dynamiek

- Inwoners zijn niet ontevreden met de bestaande reuring in de stad. Iets meer reuring is gewenst, als het maar niet ten koste gaat van rust in de stad.
- Meer dynamiek door evenementen in de stad, activiteiten in de buurt en gezellige plekken om elkaar te ontmoeten.
- Benut de kracht van de wijken, en investeer in ontmoeting, dynamiek en voorzieningen op dat schaalniveau.

Bijzondere stad - Complete stad

- Zoetermeer wordt niet door iedereen als een complete stad ervaren en hoeft hier niet naar streven. De regio biedt genoeg qua voorzieningen, cultuur en uitgaan.
- Veel Zoetermeeders vinden de ligging en het groen het meest bijzondere van hun stad. Daarnaast wordt het verleden, het dorpse van Zoetermeer veel genoemd.
- Behoud wat de stad aantrekkelijk maakt; compact, bereikbaar en groen.
- Investeer in meer kwaliteit van openbare ruimte, architectuur en groen.
- Veel Zoetermeeders willen het woningaanbod en de functionele voorzieningen van een stad.
- Incompleteheid betekent dat we ruimte houden om te ontdekken en te experimenteren.
- In het toekomstbeeld van Zoetermeer 2030 wordt er door bewoners weinig waarde gehecht aan meer ruimte voor cultuur.

Bouwen van woningen – Behouden en verbeteren van het groen

- Investeer in meer woningen voor specifieke groepen, met name jongeren en senioren.
- Nieuwbouw mag, maar niet ten koste van groen rondom de stad en zou samen moeten gaan met het verbeteren van de kwaliteit van het bestaande groen in de stad. Zorg voor een goede balans, maak samen een goed afwegingskader en wees transparant hierover.
- Een grote meerderheid vindt het een goed idee als er bij woningbouw ook kwantitatieve en/of kwalitatieve doelstellingen voor groen worden opgenomen.
- Inwoners staan positief tegenover het transformeren van leegstaande kantoorgebouwen naar woningen. Het Entreegebied wordt hierbij geregeld genoemd.
- Over nieuwbouw in het centrum is men enigszins genuanceerd: het is een interessante locatie voor nieuwbouw van woningen.
- Met het karakter van de Dobbe en de Dorpsstraat moet voor-

zichtig worden omgesprongen. Investerings zijn nodig maar behoud de sfeer en verhoog de verblijfskwaliteit.

- Over hoogbouw is men enigszins verdeeld in Zoetermeer. Hoogbouw wordt niet op voorhand afgewezen maar is sterk afhankelijk van de locatie en uitvoering.
- Bouwen in een bestaande buurt ligt altijd gevoelig. Een deel van de respondenten aan Doemee (ongeveer een derde) geeft aan dat een gesprek over nieuwbouw in de buurt mogelijk is. Iets meer respondenten geven aan dat ze zich kunnen voorstellen dat de buurt beter of mooier wordt als er woningen worden bijgebouwd.

Publieke waarden – Private kracht

- Zoetermeer is een sociale stad waarin veel inwoners de gemeente vragen oog te houden voor sociaal kwetsbare groepen en men zich positief uitspreekt over diversiteit.
- De stad is van alle Zoetermeesters. De gemeente moet ruimte bieden aan initiatieven van bewoners en deze helpen uit te voeren.
- Bij de ontwikkeling van de stad wordt de rol van de gemeente als regisseur van stedelijke ontwikkelingen geaccepteerd. De regisseur werkt aan concrete projecten met sterke nadruk op participatie. Zij bepaalt met de inwoners de vertrekpunten van samenwerking en besluitvorming, benut talenten in de stad en laat partners excelleren.
- Veel inwoners van Zoetermeer zijn niet gewend om actief deel te nemen aan samenspraak-trajecten. Hiervoor zijn diverse redenen te vinden, maar de gemeente heeft inwoners misschien ook wel wat verwen.
- Bewoners willen bij besluitvorming betrokken zijn.
- Factoren die deelname aan projecten bevorderen zijn vooral ondersteuning vanuit de gemeente en goede communicatie.

Uit deze punten zijn drie hoofdlijnen gedestilleerd, namelijk: A. de waardering voor de stad (dat wat we moeten koesteren); B. het proces dat we met elkaar willen doormaken en C. hoe de inwoners hun stad in de toekomst zien.

Op basis van al deze punten zijn de onderstaande aanbevelingen opgesteld.

1. Groei, maar behoud wat de stad aantrekkelijk maakt: groen, bereikbaar, praktisch.
2. Streed niet naar compleetheid. Investeer in openbaar vervoer, de regio biedt genoeg.
3. Stel kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen op voor groen. Groen is de belangrijkste kwaliteit van Zoetermeer.
4. Investeer in kwaliteit van openbare ruimte, architectuur en groen. Meer lef in architectuur, inrichting en evenementen.
5. Meer dynamiek mag, in balans. Stadsevenementen in het centrum én buurtactviteiten.
6. Benut de kracht van de wijken. Een stad met een sociaal hart heeft de behoefte aan meer plekken en mogelijkheden in de buurt om elkaar te ontmoeten.
7. Nieuwbouw wordt geaccepteerd, ook in de eigen wijk. Maar kijk eerst naar transformatie kantoor- en industriegebouwen.

Valideren en keuzes maken

In ronde 3, de laatste publieke gespreksronde, zijn deze aanbevelingen tegen het licht gehouden. Zijn ze herkenbaar, wat vinden bewoners, belanghebbenden, ambtenaren en onafhankelijke deskundigen hiervan?

Dit heeft geleid tot aanscherping, concretisering waar mogelijk en inkleuring. Het resultaat bestaat uit acht aanbevelingen waarmee inwoners aangeven wat behouden moet worden, welke kwaliteiten aan de stad moeten worden toegevoegd en hoe inwoners hierover samen met de gemeente in gesprek blijft. Deze aanbe-

velingen staan in de tabel op de volgende pagina.

Stad voor iedereen met woningen en voorzieningen voor alle leeftijden, opleidingsniveaus en achtergronden.	Sociale stad	Werken aan een volledig woningaanbod, dus ook voor senioren en starters.
Groei en groen gaan samen, in balans	Groene stad	Met kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen voor nieuwe woonbuurten en complexen. En natuurlijk niet bouwen in het buitengebied.
Kwaliteit, lef en diversiteit in openbare ruimte, architectuur en evenementen	Mooie stad	Met onderhoud en beheer als speciaal aandachtspunt.
Krachtige wijken met sterke sociale structuren, veel voorzieningen en nieuwe plekken voor ontmoeting	Stad van wijken	Naast een traditioneel buurthuis, ook verbinding met verenigingen, bedrijfsleven, detailhandel.
Sterke identiteit uitgaande van cultuurhistorisch verleden, kracht van mensen, initiatieven uit de stad en gezellige activiteiten	Aantrekkelijke stad	Meer dynamiek en reuring, maar in balans, met activiteiten in buurten en parken, en evenementen in de stad, en trots op eigen jonge verleden.
Positieve keuze voor incompleet zijn: niet alles hoeft, de sterke regio biedt veel	Stad van keuzes	Vlkbij veel diverse stedelijke voorzieningen (cultuur, winkels, horeca) én de natuur. Goed OV, auto- en fietsverbindingen zijn een voorwaarde.
Vernieuw in duurzaamheid en openbaar vervoer en koester werkgelegenheid, onderwijs en sport	Sterke stad	Benut wat je hebt en waar je sterk in bent.
Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen	Stad van samen	Bij projecten samen vertrekpunten bepalen, op stadsniveau continu gesprek voor dialoog en initiatief.

Jongetius
BAKKER

Jongetius
BAKKER

TIMMERS

TIMMERS

Jongetius

DE BAKKER VAN

GEOT

5b. Verslag slotbijeenkomst Samenspraak Mijn stad, mijn toekomst 3 april 2019, locatie Cultuurpodium Boerderij

Het podiumcafé was zo goed als ‘uitverkocht’ met meer dan 100 inwoners, medewerkers van de gemeente, raadsleden, de burgemeester en wethouder Iedema. Doel van de avond: het bespreken van de aanbevelingen van de inwoners van de stad voor de kwalitatieve ontwikkeling van Zoetermeer. De bijeenkomst markeert het slot van deze samenspraak. De resultaten van deze avond worden verwerkt in het eindverslag.

Aanbeveling 1: sociale Stad

Stad voor iedereen met woningen en voorzieningen voor alle leeftijden, opleidingsniveaus en achtergronden.

Toelichting

De antwoorden op de vraag: welk nummer past bij Zoetermeer 2030 leverden een groot aantal uitspraken op waaruit bleek dat de stad een sociaal hart heeft. Ook later in deze samenspraak werd dit keer op keer bevestigd. Daarom staat deze aanbeveling op één. Daarna is de volgorde van de aanbevelingen willekeurig. Hieronder een paar voorbeelden van nummers uit de Play list die het sociale gevoel van de stad verwoorden.

- o Franky goes to Hollywood/ Welcome to the pleasure dome. Toelichting: ‘Zoetermeer is het toonbeeld van een mix van alle culturen en stijlen. Er is voor ieder wat wils.
- o Michael Jackson/ Human Nature. Toelichting: ‘Zoetermeer is een stad waar diverse aspecten van de menselijke natuur te zien is. En een stad waar ondanks de verschillende bevolkingsgroepen een gemeenschapsgevoel heerst.’
- o The Beatles/ When I’m 64. Ik hoop ouder te worden in Zoetermeer met goede vrienden om me heen en zekere zorg vanuit de gemeente

Juist door die sociale kant vinden veel mensen de woningnood

echt een probleem. Werken aan een volledig woningaanbod, dus ook voor senioren en starters.

Aanwezigen in de zaal konden zich hier voor een belangrijk deel in vinden. Als aandachtspunt werd genoemd de toegankelijkheid van de stad voor mindervaliden. Willen mensen met een fysieke beperking meedoen, dan moeten bijvoorbeeld straten sneeuwvrij worden gehouden en hellingbanen worden gemaakt bij OV-haltes.

Aanbeveling 2: groene stad

Groei en groen gaan samen, in balans.

Kim Arndts licht deze aanbeveling toe. Kim heeft verschillende keren deelgenomen aan verdiepingssessies in ronde twee van deze samenspraak en is zeer betrokken bij het groen in en rond de stad. Die betrokkenheid komt onder meer voort uit haar jeugd, waar ze als kind buiten kon spelen in een groene omgeving. Zij pleit voor meer groene speelplekken in de stad en voor groene recreatiemogelijkheden.

In het gesprek dat hierop volgt wordt n.a.v. de vraag ‘Hoe kan je 16.000 woningen bouwen en toch vergroenen? Aanwezigen noemen de volgende mogelijkheden:

- Groen kan overal op, ook aan en op gebouwen.
- Stimuleer groen op privéterreinen.
- Meer groen op schoolpleinen in plaats van het beton dat er nu ligt.
- Kansen voor groen in het Entreegebied.
- Kijk naar mogelijkheden van het oude ministerie van Onderwijs.
- Als je kantoorgebouwen transformeert naar woningen, hou je ruimte voor groen.

Aanbeveling 3: mooie stad

Kwaliteit, lef en diversiteit in openbare ruimte, architectuur en evenementen.

Toelichting

Veel inwoners zijn trots op Zoetermeer, en geven de eigen straat, buurt en stad een hoog cijfer (gemiddeld een 7,5). Er zijn aandachtspunten, zeker voor het centrum. De centrale boodschap voor deze jonge stad is wel: de lat mag wel een paar treetjes hoger. Meer kwaliteit en met onderhoud en beheer als speciaal aandachtspunt.

Aan de aanwezigen wordt de vraag gesteld: Meer lef, waar denkt u dan aan?

De volgende punten worden besproken:

- Zoetermeer heeft al mooie evenementen, maar het blijft dorps, wat burgerlijk. Durf te experimenteren.
- Zoetermeer mist een stadsgevoel.
- Er is behoefte aan een open podium. De boerderij heeft dit, maar te weinig bekend. Dit geldt ook voor ander cultureel aanbod. Er is veel. Kijk rond.
- Til het niveau van de creatieve industrie omhoog.

Aanbeveling 4: stad van wijken

Krachtige wijken met sterke sociale structuren, veel voorzieningen en nieuwe plekken voor ontmoeting.

Toelichting

Zoetermeeders oriënteren zich eerder op hun wijk, dan op de stad in zijn geheel. Maar inwoners zijn niet wijkvast. Wanneer men in de stad verhuist, verbindt men zich makkelijk aan de nieuwe omgeving. Bij buurtvoorzieningen gaat het niet alleen om het traditionele buurthuis. Zo kan ook de tennisclub, een gezellig plein bij een wijkwinkelcentrum een plek zijn voor ontmoeting. Zoetermeeders weten over het algemeen elkaar makkelijk te vinden.

Reacties van de deelnemers gaan vooral over het belang van het buurthuis. Het traditionele buurthuis is nog altijd van grote waarde.

Aanbeveling 5: aantrekkelijke stad

Sterke identiteit uitgaande van cultuurhistorisch verleden, kracht van mensen, initiatieven uit de stad en gezellige activiteiten.

Valery Roeleveld geeft haar mening over deze aanbeveling. Zij woont ruim 14 jaar in de stad en is zeer betrokken bij deze samenspraak. Voor Valery en haar vrienden heeft Zoetermeer te weinig uitgaansmogelijkheden. 'Een drankje doen' is prima te doen, maar om uit te gaan naar een club moet je de stad uit. Met het OV is dat 's nachts niet altijd even makkelijk.

Reacties uit de zaal:

- De stad groeit en moet ook in aantrekkelijkheid organisch meegroeien. Voorbeeld is het Hof van Seghwaert waar steeds meer activiteiten en mogelijkheden voor ontmoeten worden georganiseerd.
- We hebben meer HBO in de stad nodig. Met meer studenten wordt de stad vanzelf levendiger. De ontwikkeling bij de Dutch Innovation Factory waar intensiever wordt samengewerkt met de Haagse Hogeschool is in dit opzicht veelbelovend.

Aanbeveling 6: stad van keuzes

Positieve keuze voor **incompleet** zijn: niet alles hoeft, de sterke regio biedt veel.

Deze aanbeveling wordt toegelicht door Piet Hekker, geboren in de Dorpsstraat, vertrokken naar Londen en weer teruggekomen. Ondernemer o.a. met de Bakkerswinkel.

Incompleet blijven, betekent ruimte om nieuwe dingen aan de stad toe te voegen. Dat we open staan voor nieuwe mogelijkheden en initiatieven. Die initiatieven zijn er wel in Zoetermeer, maar er is te weinig samenhang/geen uitwisseling. Zonder 'intimiteit' van samenwerken is er geen voedingsbodem waarop initiatieven zich kunnen ontplooien. En dat is een gemis voor de stad. Want nieuwe, creatieve ontwikkelingen zorgen voor meer sociale cohesie.

De aanwezige herkennen dat veel Zoetermeeders gebruik maken van het 'aanbod' in de regio. Hierbij wordt wel aangetekend dat de stad haar eigen aanbod wel wat meer mag vermarkten.

Aanbeveling 7: sterke stad

Vernieuw in duurzaamheid en openbaar vervoer en koester werkgelegenheid, onderwijs en sport.

Toelichting:

Benut wat je hebt en waar je sterk in bent. De stad heeft een sterke basis in sport, onderwijs, zorg, werkgelegenheid en autobereikbaarheid. En natuurlijk wenst de een wel eens meer hoger onderwijs, en de ander heeft het over meer zorgplekken. Maar nooit vanuit een groot gemis of gebrek. Behalve het zwembad. . . Wat opviel: duurzaamheid is vanzelfsprekend.

De zaal onderkent deze kracht van Zoetermeer. Er wordt opgemerkt dat deze aanbeveling daarom misschien wel als eerst genoemd zou moeten worden. Vraag hierbij is: er wordt veel gezegd over wat er is en wat er verbeterd zou moeten worden, maar zijn er ook zaken die NIET moeten doen.

Antwoord: cultuur is in deze samenspraak weinig aan de orde gekomen. Dit hangt onder meer samen met de bereikbaarheid van steden als Den Haag en Rotterdam met een enorm aanbod. Als Zoetermeer kunnen en moeten we daar niet mee concurreren. Daarnaast is ook economie en werkgelegenheid niet als aandachtspunt in de samenspraak genoemd. Opvallend is dat de verbinding van grote bedrijven met deze stad minder dan in andere steden.

Oproep wordt gedaan dat Zoetermeer een stad moet blijven waar wonen, werken, leven en ontspanning samen gaan: we moeten geen slaapstad zijn.

Aanbeveling 8: stad van samen

Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en ac-

tieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen.

Chris Veldhuysen geeft zijn visie op hoe inwoners en gemeente samen aan de toekomst van de stad kunnen blijven werken. In één van de verdiepingssessies gaf Chris aan dat hij het onder andere leuk vindt om in Zoetermeer te wonen omdat je hier kunt meedenken en meedoen. Chris was nauw betrokken bij het behoud van de Balijhoeve. Een inspirerend proces, waarin veel mensen een rol hebben gespeeld. Het zou geweldig zijn als de Balijhoeve een debatcentrum zou worden. Of een andere plek. Want het gesprek met de stad moet worden voortgezet. Dit mag geen slotbijeenkomst zijn maar een begin van iets nieuws. Want samen maken we de stad. Iedereen kan meedoen, het gaat om leren van elkaar, discussiëren over de stad.

24 april, 19.30 uur in het Forum podium zetten wij het gesprek voort. Iedereen is welkom

De burgemeester onderschrijft het belang om dit gesprek voort te zetten: 'we houden het gesprek erin'. Niet alleen maar op de formele momenten die actueel zijn, in de raad of bij inspraak. Maar ook over onderwerpen die wat verder weg liggen kunnen en moeten we hierover met elkaar van gedachten wisselen. Hij geeft aan dat de gemeente hierbij een faciliterende rol zou kunnen spelen.

De avond wordt afgesloten met de kaart van Zoetermeer. Op deze kaart is de stad ingekleurd met de nummers uit de playlist en op de rand de 8 (concept) aanbevelingen.

Stad van samen

Samen maken we de stad, met de gemeente als regisseur en actieve inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen

Bijlage 5c Bijdragen extern deskundigen

Joris van Casteren, Frans Werter, Willem Lucassen.

Lezing Zoetermeer, 21 maart 2019, door Joris van Casteren

Titel: 'Ergens daartussenin'

Er is iets vreemds aan de hand in Nederland. Met Bangladesh en Zuid-Korea behoort het tot de dichtsbevolkte landen ter wereld, terwijl hier nooit een echte metropool is ontstaan. Tegelijkertijd kampt het platteland met leegloop: dorpen vergrijzen en dreigen te worden afgebroken; wie weg kan vertrekt. Nederlanders wonen niet echt in hun steden, ze wonen niet echt in hun dorpen. Waar wonen de meeste van die zeventien miljoen Nederlanders dan wel? Ze wonen, heel juist, ergens daartussenin.

Zelf ben ik opgegroeid in het ultieme ergens-daartussenin-gebied. Het heet Lelystad en het was niet verstandig om te vertellen dat je er vandaan kwam, zo is mijn ervaring althans. Wat Gerard Reve zei over Betondorp – 'Laat elke hoop varen, gij die hier opgroeit' – was zeker ook van toepassing op Lelystad.

Ik heb over mijn jeugd in Lelystad een boek geschreven dat tien jaar geleden is verschenen. Dat boek is lovend ontvangen. Overal, behalve in Lelystad zelf, waar boze gemeenteambtenaren het uit de etalage van de plaatselijke boekhandel wilden halen, om het te verbranden op het stadhuisplein.

Van alles heb ik naar mijn hoofd geslingerd gekregen. Ik zou 'een gefrustreerd persoon' zijn, 'geen lekkere jongen', en 'iemand die geld verdient aan een ander zijn leed'.

Terwijl het boek, zo is gebleken, ook een economische impuls aan de stad heeft gegeven. Er kwam een vorm van toerisme op gang – lezers stapten in de auto om onder meer het spookstation en de gevangenis in het echt te gaan bekijken – waar de plaatselijke middenstand flink van heeft geprofiteerd.

Feitelijk heb ik Lelystad gepromoot waar ik maar kon. Door het hele land, maar ook in Parijs, Londen en Berlijn, heb ik lezingen gegeven, zoals nu vandaag ook hier weer, waarbij ik vertelde over de stad uit mijn boek.

Ik heb ook bustours door Lelystad gegeven. Mensen uit binnen- en buitenland heb ik langs plekken gevoerd die voorkomen in mijn boek, en langs historische locaties in de stad, want ja die zijn er, zelfs in Lelystad, voor zover ze nog niet gesloopt zijn, want ook dat gebeurt, juist in Lelystad.

Een stuk of vijftien van die bustours heb ik gedaan, toen durfde de organisatie het niet meer aan. Twee mensen uit het hofje waar ik opgroeide dreigden mij en de inzittenden van de bus iets aan te doen als ik nog eenmaal langs durfde te komen.

Maar dit alles terzijde.

We kunnen Lelystad niet helemaal vergelijken met Zoetermeer – hoewel er qua kunstmatigheid, vandalisme, werkloosheid en criminaliteit zeker overeenkomsten hebben bestaan – want daarvoor is de geschiedenis van Lelystad eenvoudigweg te grotesk en absurdistisch.

Over deze geschiedenis kunt u meer lezen in het boek – er is nu een luxe-editie van 12,50 euro in de handel, een leuk geschenk voor met Pasen – maar het komt er kort gezegd op neer dat er eerst, eind negentiende eeuw, in de

tijd van ingenieur Cornelis Lely en auteur Frederik van Eeden, utopische, zeg maar gerust megalomane plannen werden ontwikkeld: een nieuwe stad op nieuw land waar met een nieuwe ideologie, nieuwe en vooral ook betere mensen zouden opgroeien; iets wat Zoetermeer met de aanstaande Grote Sprong Voorwaarts waarschijnlijk ook wel zal willen.

De stedenbouwkundige plannen van de gerenommeerde ingenieur Cornelis van Eesteren, die werd ingehuurd om de utopie te verwezenlijken, werden vervolgens vakkundig om zeep geholpen door de autocratische Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders, onderdeel van het toenmalige ministerie van Waterstaat, die besloot met hulp van goedkope, geprefabriceerde materialen die stad zelf aan te gaan leggen, niet gehinderd door kennis, visie, expertise of wat dan ook.

Het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting merkte treffend op dat ‘een stelletje boerenhufters steden ging bouwen’.

Samen met de komst van duizenden laagopgeleide, werkloze en criminele probleemgevallen, waar de stad Amsterdam dankzij Lelystad op een handige manier van af kwam, zorgde dit voor een in de vaderlandse geschiedenis niet eerder vertoonde opeenhoping van sociale ellende, misdaad en uitzichtloosheid, waar het Lelystad van nu nog steeds niet helemaal van hersteld is.

In het Zoetermeer van 2030 zal het allemaal zo’n vaart niet lopen, al was het maar omdat je hier redelijk snel de beschaafde wereld kunt bereiken; anders dan destijds in de Flevopolder, waar de eerste twintig jaar na oplevering van de eerste huizen geen trein reed en geen snelweg was aangelegd en je dus min of meer gevangen zat.

Een gevaar dat in Zoetermeer wel op de loer ligt – en daarom ben ik hier waarschijnlijk ook uitgenodigd – is visieloosheid, bestuurlijk onvermogen en het gebrek aan lef om een iconisch totaalconcept te ontwikkelen.

Ik vrees daar een klein beetje voor, na in de rapporten van het Team Samenspraak Schaalsprong te hebben gelezen dat het Zoetermeer van de toekomst toch vooral ook ‘praktisch’ moet zijn, dat het niet erg is als de boel er ‘incompleet’ blijft, omdat er in de omgeving – Rotterdam, Den Haag, Leiden – al genoeg valt te beleven.

Dat klinkt teveel als ergens-daartussenin.

Tot 2030 worden hier meer dan tienduizend woningen bijgebouwd. Wat moet er van die huizen, de leefomgeving en van de toekomstige bewoners terecht komen, als van tevoren al weinig zuinigjes op matigheid wordt ingezet?

Ik heb aan den lijve ondervonden wat het betekent om op te groeien in een gebied dat is ontwikkeld door bekrompenen en angstvalligen. Een gebied dat niet meer dan rechtlijnig, uniform en wetmatig mag zijn. Een reservaat voor eendimensionalen en pragmatisten, voor mensen die niet getroffen zijn door mooie vormpjes. In de loop van mijn jeugd begon ik mij te ergeren aan het simpele stadsontwerp waar geen enkele bevoegenheid van uitging. Het was alleen maar functioneel, niets was aan het toeval overgelaten.

Over elke grasspriet was nagedacht, maar niks sprak tot de verbeelding. Ik had het idee dat ik rondjes liep door het inspiratieloze hoofd van een Rijksdienstmedewerker. Voor mij was Lelystad een soort Truman-show. Op een gegeven raakte ik het doek aan van het decor en kon ik niet meer terug.

Om mijzelf extra te kwellen ben ik na publicatie van het Lelystad-boek een aantal Lelystad-achtige new towns in andere Europese landen gaan bezoeken; een tijdschrift had gevraagd of ik vanuit die steden reportages wilde schrijven. Ik ging naar Stevenage, Cumbernauld, Toulouse-Le-Mirail, Gropiusstadt, Albertslund, Rinkeby-Tensta

en Nowa Huta, en overal zag ik zo ongeveer hetzelfde.

Goede, soms ronduit utopische bedoelingen in de voorbereidende fase, lafhartigheid of juist extreme overmoed in de uitvoering, waarna het verloederde en werd wat Lelystad ook werd: ergens-daartussenin-gebied.

In Lelystad, en in de new towns die ik bezocht, is gebleken dat een overdaad aan stedenbouwkundige soberheid kan leiden tot planologieneurose, een syndroom waarbij bewoners die te lang zijn blootgesteld aan fantasieloosheid, zich ziek, gek of gevaarlijk gaan gedragen. Polderkolder, wordt dat syndroom ook wel genoemd. Mensen die ogenschijnlijk zomaar anderen aanvallen, doodschieten of in brand steken. Mensen die ogenschijnlijk om niets bushokjes en telefooncellen vernielen, die brand stichten en graffiti aanbrenge. Dit alles heeft een diepere, psychologische oorzaak: het willen verstoren van de ijzeren logica van monomane tekentafelconcepten, het doorbreken van eentonigheid met luide knallen.

Het is geen toeval dat Lelystad begin jaren tachtig de crimineelste stad van Nederland was, met het hoogste percentage echtscheidingen en zelfmoorden, een werkloosheid van twintig procent en ruim een kwart van de inwoners uitkeringsbehoefte. In de andere Europese new towns die ik bezocht was het met dergelijke statistieken niet veel beter gesteld.

Gebrek aan architectonische en planologische uitdaging kan de menselijke geest uithollen of zelfs geheel tot stilstand brengen. U bent verstandige mensen, dat kan ik meteen aan u zien. Bovendien bent u in een positie om invloed uit te oefenen. Maakt u alstublieft van die invloed gebruik. Laat het Zoetermeer van 2030 geen ergens-daartussenin-gebied worden waar de planologieneurose om zich heen grijpt.

Ik zal, tot slot, een paar hoopgevend alineas voorlezen uit mijn Lelystad-boek. Het gaat over het moment dat ik mij realiseerde dat ik opgroeide in een soort Truman-show, dat ik het doek aanraakte en besepte dat ik niet meer terug kon. Ik was zestien en ik keek naar de televisie.

Blz 182., boek Lelystad.

Einde

Reflectie 21 maart 2019, door Frans Werter

Frans Werter, projectleider met specialisatie in dialoog, hield een warm pleidooi voor het goed nadenken over wat je met de resultaten doet, en hoe je dit geschenk van de stad in ontvangst neemt. Wat waren je verwachtingen? Waren die terecht? Wat ga je met de aanbevelingen doen? Hoe laat je dat zien? En hoe ga je hiermee verder in volgende gesprekken rondom projecten, waar je vast en zeker mensen tegenkomt die verandering lastig vinden. Samenspraak is volgens Frans nooit representatief. De vraag is horen we de verschillende 'stemmen' in de stad? Kennen we de buurten en wijk echt goed? Tot in de haarvaten? En zo ja, wat doen we dan met die kennis en hoe koppelen we dat terug?

Een interessant voorbeeld was een buurt in Utrecht waar bewoners zelf – zonder financiering of ondersteuning van de overheid – een enquête onder bewoners hadden gehouden. Dit heeft geleid tot een typologie van buurten, die bepalend kunnen zijn voor groei van het woonprogramma, keuze van voorzieningen, etc.: meegroeibuurt, doorstroombuurt, transformatiebuurt.

**MIJN STAD
MIJN TOEKOMST**
DENK MEE OVER ZOETERMEER 2030

Reflectie
Frans Werter, Buro de Steeg
21 maart 2019

buuro de steeg
ROEPT TOEGANGSDELEN

Reflecties

- Proces
Dialoog met de samenleving over toekomst
- Inhoud
Opgave van inbreiding en participatie
- Publieke waarden en private kracht
Omgaan met initiatieven

Wat valt op in de rapportages? Proces

- Deelnemers richtten zich op de stad: de kansen en problemen en minder op het vertegenwoordigen van hun eigen belang
- Bereik
 - Fase 1: 700 mensen
 - Fase 2: 70 mensen verdieping +scholen/panel/social media
- Ook mensen die doorgaans niet bereikt worden
- Creatieve werkvormen
 - playlist; swipocratie; open kaart van Zoetermeer
- Fatsoen op social media

Dialoog met de samenleving (1)

- Een 'geschenk' aan en van de stad
- Wat verwacht de stad dat er gedaan wordt met dit 'geschenk'?
- Hoe aanvaard je en duid je als college/ gemeenteraad zo'n geschenk?

Dialogo met de samenleving (2)

- In dankbaarheid aanvaarden, niet afdoen (open deur?)
- 'Gij zult participeren'
Let wel: nooit representatief, check wel diversiteit van stemmen. Koester wat je hebt.
- Serieus nemen en antwoord formuleren
- Gebruiken als referentiepunt in politieke besluitvorming, geen ondermijning van primaat van politiek -> uitvoering
- Voorbeeld: Bunnik; Dordrecht; Utrecht

Wat valt op in de rapportages? Inhoud: inbreiding

- Zoetermeeders zijn trots op hun stad en voelen zich thuis
- Wonen:
 - Toevoegen woningen in eigen wijk vaak voor senioren (sparen groen)
 - Ook voor starters, alternatieve woonvormen
 - Architectuur van hoge kwaliteit
- Voorzieningen:
 - Benut de kracht van buurten en investeer in ontmoeting en voorzieningen (buurthuis vanzelfsprekendheid)

Omgaan met initiatieven (1)

- De 'verwende' burger en de 'verwennende overheid'
- Verwachtingenmanagement: wat verwacht de overheid van de burger en omgekeerd? Hoe gaan we om met initiatieven?

Omgaan met initiatieven (2)

- Rol van overheid (zie ook omgevingswet)
 - ruimtelijk regisseur
 - initiatiefnemer
 - belanghebbende
 - vergunningverlener
 - beoordeling van 'participatie'
- Heldere kaders: kun je (of moet je!) ook met samenleving opstellen en samen bewaken!
 - Aanboren kennis; draagvlak; tijdswinst

Opgave van inbreiding en participatie(1)

- Alle verandering brengt onzekerheid, dus....
- Leidt participatie bij inbreiding per definitie tot NIMBY-gedrag?
- Zitten we in de haarvaten van de samenleving: kennen we de bewoners en hun behoeften, en gebruiken we die kennis?

Wat valt op in de rapportages? Publieke waarden en private kracht

- Behoeftte aan betere verbinding overheid-burgerinitiatieven
- Ruimte voor initiatief, echter overheid ruimtelijk regisseur
- Participatie bij concrete projecten
- Benut talenten en laat partners excelleren (collectieve wijsheid)
- Inwoners niet gewend aan samenspraak (verwend), willen wel betrokken worden (kleine groep)
- Ondersteuning gemeente en heldere communicatie/participatie

Tot slot

Mooi proces

Koester en voed de betrokkenheid van de stad: je zult het nodig hebben!

Gebruik de kennis van de wijken

Leren en doorontwikkelen van participatie

Typen buurten: andere behoeften

- Meegroeibuurt
Lange woontuur, veranderende behoeften en voorzieningen voor (ouder wordende) bewoners
- Doorstroombuurt
Korte woontuur, één categorie bewoners, gelijke voorzieningen
- Transformatiebuurt
buurten die fysiek of qua bewonerssamenstelling aan het veranderen zijn en nieuwe bewoners andere interesses en behoeften hebben

Wat valt op in de rapportages? Publieke waarden en private kracht

- Behoeftte aan betere verbinding overheid-burgerinitiatieven
- Ruimte voor initiatief, echter overheid ruimtelijk regisseur
- Participatie bij concrete projecten
- Benut talenten en laat partners excelleren (collectieve wijsheid)
- Inwoners niet gewend aan samenspraak (verwend), willen wel betrokken worden (kleine groep)
- Ondersteuning gemeente en heldere communicatie/participatie

Reflectie op 21 maart 2019, door Willem Lucassen, Bureau Jo Coenen

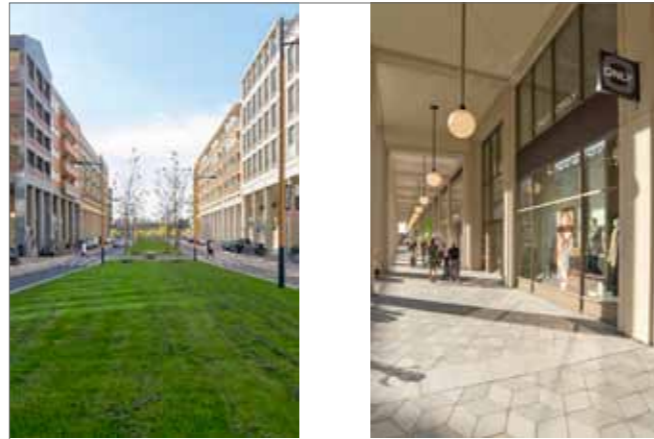
Willem Lucassen, werkzaam bij Bureau Jo Coenen, gaf met voorbeelden invulling aan de term kwaliteit, die op basis van samenspraak waren gerealiseerd. Hij beschreef naast hoogbouw ook andere vormen van verdichting. Referenties: Smalle Haven in Eindhoven, de Kleiburg klusflat in de Bijlmer, Leidsche Rijn centrum waar Bureau Jo Coenen de supervisorrol heeft. Hij gaf aan dat bij de meest succesvolle projecten de rol van een sterke regisserende overheid vaak bepalend is.

In Zoetermeer kan volgens Willem een slimme stap gemaakt worden als kwantitatieve opgaven meer zouden worden gekoppeld aan kwalitatieve wensen. Gaan we bouwen op de plekken waar het nog kan? Of bouwen we op plekken waar we een kwaliteitssprong willen (of moeten) maken, bijvoorbeeld bij een aantal ov-knooppunten? Hij eindigde met de aanbeveling om voor de stad Zoetermeer een ruimtelijke visie en plan te maken met kwaliteitskaders op zorgvuldig gekozen plekken. Daarbij kun je verdichting gebruiken als een strategische kwaliteitsimpuls, en in de context de kwaliteit bepalen.

Leidsche Rijn Centrum
Brusselplein

Leidsche Rijn Centrum
Parijsboulevard

Renovatie hoofgebouw TU/e Atlas
Team V

Renovatie Kleiburg "klusflat" Bijlmer
NL Architects

Waarden uit het onderzoek

- Waardering bestaande groen
- Rust
- Bereikbaarheid
- Wens voor kwaliteit
- Incomplete stad
- Meer woningen

Plan LRC OOST
Hurks/KOW/SH arch

Advies

- Ruimtelijke totaalvisie met kaders
- Verdichting als strategische kwaliteitsimpuls
- Gemeente als faciliterende regisseur
- Contextuele kwaliteitsbepaling

Smalle Haven Eindhoven
Vestedatoren

Smalle Haven Eindhoven
Neave Brown

Bijlage 5d. Verdieping en aanscherping ronde 3

Prioritering

We vroegen stakeholders en inwoners (o.a. via Doemee) welke aanbeveling is voor u het meest en welke het minst belangrijk? Het ging hierbij over de concept-aanbevelingen waarmee we ronde 2 hebben afgerond. De antwoorden op deze vraag geven meer inzicht in de afwegingen die bewoners en belanghebbenden maken en zijn verwerkt in de formulering van de aanbeveling waarmee we de samenspraak met de stad afronden.

Het meest belangrijk vinden zowel de belanghebbenden als de bewoners de aanbeveling: ‘Groei maar behoudt wat de stad aantrekkelijk maakt.’

Daarna volgt voor de bewoners: ‘Nieuwbouw is bespreekbaar, ook in de eigen wijk. Maar kijk vooral naar transformatie van bestaande kantoor- en industriegebouwen.’

Belanghebbenden noemen als tweede: ‘Invester in kwaliteit van openbare ruimte, architectuur, groen en activiteiten.’

Minst belangrijk voor de inwoners: ‘Meer dynamiek mag, maar in balans.’

Deze aanbeveling kreeg ook van de belanghebbenden weinig bijval.

De aanbeveling die wat meer los maakt en waar verschillend over gedacht wordt is: ‘Streef niet naar compleetheid. De regio biedt al genoeg.’ Op Doemee werd de onderstaande reden aangegeven.

Je moet Zoetermeeders een stad bieden die compleet is. Als de Zoetermeerder vooral buiten de stad zijn evenementen of winkels bezoekt gaat dit ten koste van onze economie?

Enkele grote werkgevers aan het woord

We hebben deze en andere vragen ook voorgelegd aan een aantal grote werkgevers die in Zoetermeer zijn gevestigd, zoals het Langeland Ziekenhuis, Technip FMC en Verdonck Klooster & Associates. En hoewel deze gesprekken nog niet allemaal zijn afgerond, komt hieruit een duidelijk beeld naar voren. Zoetermeer is volgens deze organisaties een prettige leefstad, die veel heeft te bieden en goed bereikbaar is. Meest belangrijk voor de toekomstige ontwikkeling van de stad is het vergroten van het woningaanbod met vooral betaalbare huurwoningen.

Zo wordt personeel in de zorg de komende jaren heel schaars in heel Nederland. Goede betaalbare woonruimte voor verpleegkundigen kan een grote pré opleveren.

Dit geldt ook voor Technip FMC, een multinationale onderneming werkzaam in de energie-industrie en Verdonck Klooster & Associates, adviesbureau voor strategische ICT-projecten. Zij geven aan dat hun medewerkers uit heel Nederland komen en bij Technip FMC ook steeds vaker uit het buitenland. Goede huisvestingsmogelijkheden wordt hiermee een steeds belangrijkere factor.

Werkgevers gaan hiermee vooral voor de aanbeveling ‘Stad voor iedereen – met een woningaanbod voor iedereen.’ Bij de technische bedrijven is hierbij zeker ook veel aandacht voor studenten. De ontwikkelingen bij het Dutch Innovation Park worden in dit verband positief beoordeeld.

Bijlage 5e. Playlist

Vraag mensen in Zoetermeer welke liedjes passen bij de stad in 2030 en je krijgt een beeld van sfeer en diversiteit.

De meest gekozen liedjes uit ronde 1

Happy – Pharrell Williams

Leef – Andé Hazes

Een Eigen Huis – René Froger

Het Dorp – Wim Sonneveld

Zoutelande – Blof

Bicycle Race – Queen

Big City – Tol Hansse

Wish You Were Here – Pink Floyd

I Gotta Feeling – Black Eyed Peas

Streets – Kensington

Waves – Mr. Probz

Is dit alles – Doe Maar

Metamorphosis – Philip Glass

Our House – Madness

De Toekomst Is Van Ons – Gers Pardoel

Green Green Grass Of Home – Tom Jones

Shiny Happy People – R.E.M.

We Built This City – Starship

Droomland – Paul de Leeuw

Anything Could Happen – Ellie Goulding

Only Time – Enya

Fun City – John Barry

Droomland – Andre Hazes

Forever Young – Alphaville

Feel Good – Felix Jaehn

Coming Home – Sheppard

Summer In The City – The Lovin’ Spoonful

Hotel California – Eagles

Fietsen Fietsen Fietsen – HB Effect

We Are The World – Michael Jackson

Walk Of Life - Dire Streets

New World Symphony – Dvorák

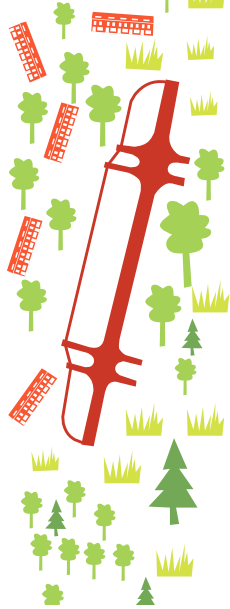
I Want To Break Free – Queen

With a Little Help from My Friends – Joe Cocker

Hey Brother – Avicii

Feel Good – Felix Jaehn

What A Wonderful World – Louis Armstrong

Mijn stad, mijn toekomst Eindrapportage Samenspraak Schaalsprong

Mei 2019

Van de stad

In opdracht van gemeente Zoetermeer

Door

Fulco Treffers

12N Urban Matters, Eindhoven, Amsterdam

Ronald Schepers

Wit Communicatie, Amsterdam

